

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Zarzecze
na lata 2006 - 2012**

Zarzecze 2006

GOPS ZARZECZE

I. WSTEP.....	2
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	3
1.Charakterystyka Gminy Zarzecze.....	3
1.1.Rys historyczny.....	3
1.2 Położenie geograficzne	4
1.3.Demografia.....	9
1.4 Szkolnictwo	12
1.5. Opieka medyczna.....	14
1.6. Zasoby mieszkaniowe	15
2. Problemy społeczne z perspektywy ośrodka pomocy społecznej.....	18
2.1. Zadania realizowane przez GOPS w Zarzeczu.....	21
2.2. Świadczenia rodzinne.....	28
3. Kwestia osób bezrobotnych	30
4. Kwestia opieki nad dzieckiem.....	35
5. Rozwiązywanie problemów alkoholowych w Gminie Zarzecze	38
6. Kwestia przestępczości.....	40
7. Kwestia niepełnosprawności.....	42
8. Identyfikacja najważniejszych problemów na terenie Gminy Zarzecze.....	43
9. Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii.....	46
10. Podsumowanie części diagnostycznej	51
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	52
1. Misja.....	52
2. Obszary strategiczne.....	53
3. Źródła finansowania	56
4. Monitoring ewaluacja.....	67
5. Zakończenie.....	68

PROGRAMY

I. Wstęp

Podstawą prawną strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Zarzecze jest ustawa o pomocy społecznej. Zgodnie z tą Ustawą do zadań własnych o charakterze obowiązkowym gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Przy opracowywaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych należy uwzględnić następujące zasady:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przeczności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi, miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących

instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym.

Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych,
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem,
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka

i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Charakterystyka Gminy Zarzecze

1.1 Rys historyczny

Wieś Zarzecze, jako stała osada została założona prawdopodobnie we wczesnym średniowieczu. W połowie XIV wieku weszła na trwałe, wraz z całym regionem przemyskim, w skład państwa polskiego. Struktura przestrzenna Zarzecza jest typowa dla osad zakładanych na karczowiskach leśnych. Oś osadniczą stanowiła rzeka, wzdłuż której stawiano zabudowania oddzielone od siebie drogami i opłotkami. Charakter lokalizowania się wsi jest zawarty w samej nazwie *Zarzecze*, traktującej ten etap dosłownie. Do końca wieku XV wieś była własnością drobnej szlachty, której losy splatały się z możliwym rodem Tarnowskich związanych z Jarosławiem. I tak spoczywała w rękach Cieszackich-Ramszów, Mzurowskich, Siennowskich i Krzeczowskich. Około roku 1489 wieś składała się z pól dworskich oraz z dużego gospodarstwa sołeckiego, tworząc tym samym folwark. W roku 1430 właściciel Cieszacina, Kisielowa i Roźniatowa ufundował kościół rzymsko- katolicki w Zarzeczu, dając tym samym początek parafii zarzeckiej. Pod koniec XV wieku wieś posiadała zabudowania mieszkalne, gospodarcze, karczmę położoną przy skrzyżowaniu gościńców oraz najważniejsze instytucje samorządowe i sądowe (ława wiejska). Epoka nowożytna odcisnęła swoje piętno na mieszkańcach wsi, obarczonych darmową pracą na rzecz swojego pana (pańszczyzna), z czym wiązało się ograniczenie praw osobistych i majątkowych, załamanie się samodzielnych gospodarstw kmiecych. Wszelkie niedogodności losowe doprowadziły do obniżenia wydajności produkcyjnej chłopów, czego efektem było pozostawienie sporej powierzchni pól uprawnych odłogiem. Pomiędzy wiekiem XVI a XVIII *Zarzecze* przechodzi z rąk do rąk, stając się dobrem wielowioskowej szlachty, posiadającej liczne kompleksy ziemskie w Polsce i w Rusi Czerwonej. Pod koniec XVIII wieku Zarzecze trafia w ręce rodu Dzieduszyckich, z którymi jego losy będą nieodzownie splecione po dzień dzisiejszy.

1.2. Położenie geograficzne

Gmina Zarzecze jest gminą wiejską, położoną na Pogórzu Rzeszowskim, nad rzeką Mleczką, 9 km na południowy - wschód od Przeworska oraz 11 km na zachód od Jarosławia, wchodząc tym samym w skład powiatu przeworskiego. Od stolicy województwa podkarpackiego, Zarzecze oddalone jest o 50 km. Gmina graniczy od zachodu z Gminą Kańczuga, od północy z Gminą Przeworsk, od wschodu z Gminą Jarosław, od południa z Gminą Pruchnik, a od południowego - wschodu z Gminą Roźwienica. W skład Gminy wchodzi 9 miejscowości wiejskich, które administracyjnie stanowią 9 sołectw: Kisielów, Łapajówka, Maćkówka, Pełnatycze, Roźniatów, Siennów, Zalesie, Zarzecze, Żurawiczki. Zarzecze wraz ze swoimi sołectwami zajmuje powierzchnię 4.910ha.

Tabela 1. Podział administracyjny gminy Zarzecze w 2005 roku (dane własne gminy).

L.p.	Sołectwo	Powierzchnia w ha	Ludność
1.	Kisielów	304,38	400
2.	Łapajówka	255,67	333
3.	Maćkówka	515,65	825
4.	Pełnatycze	564,46	690
5.	Roźniatów	573,03	693
6.	Siennów	900,30	1114
7.	Zalesie	332,56	425
8.	Zarzecze	608,91	1520
9.	Żurawiczki	855,01	1265
10.	Razem:	4909,97	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gminy

Na terenie gminy występuje wiele zabytków. Z pewnością warto zobaczyć:

1. Duży park z pałacem, holendernią i oranżerią i budynkiem gospodarczym, zaprojektowany przez znanego arch. Piotra Aignera i Fryderyka Baumaną. W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodzi:
  - o pałac w stylu klasycystycznym z wyraźnymi wpływami romantyzmu holendernią i oranżerią,
  - o park z kilkusetletnimi drzewami, m.in. dąb liczący sobie 450 lat o obwodzie pnia 6m.
2. Kościół parafialny p.w. Michała Archaniola (1880-1895) proj. przez Juliana Zachariewicza

3. XIX - wieczne domy
4. Dawna karczma i folwark
5. We wsi Siennów zachował się zabytkowy zespół pałacowo- dworski z XVII w.; w jego skład wchodzi : murowana oficyna (1674), pozostałość murów obronnych i piękny, krajobrazowy park z XVIII wieku oraz kościół drewniany z 1676 r. przebudowany w 1841r. Z terenu Maćkówki pochodzi duża liczba znalezisk archeologicznych m.in.:
  - przedmioty brązowe (1200-800 r. p.n.e.)
  - najstarsze, napotkane tutaj szczątki człowieka z młodszej epoki kamiennej
  - denar Marka Aureliusza z 165 r. n.e., co potwierdza tezę prowadzenia w tamtych czasach handlu dalekosiężnego na tych terenach
6. Z Zarzecza pochodzą znane osoby , m. in.:
  - Ignacy Morski (XVIII/XIX w) - szambelan króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
  - Józef Dzieduszycki (1776-1848) - założyciel Biblioteki Poturzyckiej
  - Włodzimierz Dzieduszycki (1825-1899) - założyciel Muzeum Przyrodniczego we Lwowie
  - Izabela Cywińska - była Minister Kultury i Sztuki
  - Piotr Nowina - Konopka - polityk
  - Stanisława Fleszarowa- Muskat - pisarka

Wieś Zarzecze odgrywa rolę centrum dla okolicznych wsi. Mają tu siedzibę władze Gminy, znajdują się tu obiekty administracji. W zespole pałacowo – parkowym mieści się Dom Kultury, biblioteka oraz kawiarnia. Zarzecze posiada dogodne połączenia PKS z w/w miastami, znajdują się tutaj placówki usługowo – handlowo – wytwórcze, sklepy spożywcze i przemysłowe, składy materiałów budowlanych, bank, poczta, apteka, lecznica zwierząt, rewir dzielnicowych Komisariatu Policji, gminna spółdzielnia, kontenerowa stacja paliw, szkoły podstawowe, gimnazja i Zespół Szkół Rolniczych, dwa ośrodki zdrowia zatrudniające dwóch internistów, pediatrę, ginekologa oraz stomatologa, poza tym działa gabinet rehabilitacyjny.

Zarzecze jest gminą o charakterze rolniczym. Podstawą do takiego stwierdzenia jest analiza udziału użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy. Przeważają gleby klasy I, II i III, które stanowią 63% gruntów ornych i 16% użytków zielonych. Na terenie Gminy Zarzecze lasy zajmują powierzchnię 465 ha co stanowi 9 % ogólnej powierzchni gminy.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Zarzecze

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha			
	2004	%	2005	%
Grunty orne	3071	63	3072	63
Łąki	516	10	516	10
Pastwiska	276	6	274	6
Lasy	464	9	464	9
Sady	168	3	169	3
Razem użytki rolne	4031	82	4031	82
Inne	429	9	429	9
Ogólna powierzchnia gruntów			4924	100

źródło: Dane własne Gminy

W większości gospodarstw w Gminie Zarzecze produkcja rolnicza ma wciąż charakter wielokierunkowy i mało wyspecjalizowany. Głównymi kierunkami upraw są: zboża, buraki cukrowe i ziemniaki. W produkcji zwierzęcej prowadzony jest głównie chów bydła i trzody chlewnej. W miejscowości Siennów występują tradycje sadownicze. W gminie charakterystyczne jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych, występowanie dużej ilości małych działek rolnych i nieruchomości. Według stanu na koniec 2005 roku produkcją rolniczą zajmuje się 1524 gospodarstw.

Tabela 3. Charakterystyka gospodarstw rolnych

Grypy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw indywidualnych	Powierzchnia w ha	
		Ogólna	Użytków rolnych
Ogółem	1524	4152	3966
Do 1ha	543	306	258
1 - 5	829	2222	2074
5 - 10	119	797	769
10 - 15	17	199	194
15 ha i więcej	16	360	342

Źródło: Dane własne gminy

Pomimo, że Gmina Zarzecze jest gminą typowo rolniczą, istnieje kilka zakładów produkcyjnych. Największymi przedsiębiorstwami na terenie gminy jest: GPR Guma i Plastik Recycling, zatrudniający ponad 180 osób, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "Bamal" Pełnatycze – 60 osób oraz Gminna Spółdzielnia "SCh" w Zarzeczcu zatrudniająca 36 osób. Pozostałe zarejestrowane firmy zatrudniają od 1 do 10 pracowników.

Tabela 4 Stan podmiotów gospodarczych na 31.01.2006

<i>Branża</i>	<i>Ilość</i>
Budownictwo	22
Handel	64
Usługi	46
Transport	6
Transport osobowy	2
Inne	38
Razem	

Źródło: Dane własne gminy

W Gminie Zarzecze bardzo wiele zrobiono w zakresie ochrony środowiska. W całej gminie funkcjonują wodociągi, kanalizacja, sieć gazowa, sieć telefoniczna. Sołectwa wyposażone są w oświetlenia uliczne, a ścieki odprowadzane do oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy zorganizowano odbiór odpadów stałych, mieszkańców wyposażono w pojemniki na odpady. Na terenie gminy i w jej sąsiedztwie nie ma większych zakładów uciążliwych dla środowiska. Przeprowadzone dotychczas analizy gleby, wody i materiału roślinnego wykazały niższą od dopuszczalnych zawartość składników szkodliwych dla zdrowia. Gmina posiada rezerwy dobrej wody pitnej. Wszystko to świadczy o dobrym stanie środowiska naturalnego na terenie gminy.

W Gminie Zarzecze działają również instytucje i organizacje pozarządowe są to OSP, LZS i KGW. Mocną stroną Gminy jest przede wszystkim działalność OSP.

Ochotnicze Straże Pożarne należą do najstarszych i najbardziej zasłużonych organizacji na terenie Gminy. Zrzeszają w swoich szeregach około 350 członków, w tym 30 kobiet. Strażacy niosą pomoc humanitarną miejscowościom pokrzywdzonym przez

powodzie i huragany, zbierają plody rolne oraz środki finansowe, które przekazują poszkodowanym, nie tylko na terenie swojej gminy, ale również poza nią. Jednostki OSP w Gminie Zarzecze mają 10 samochodów gaśniczych, są dobrze wyposażone w sprzęt gaśniczy, węże pompy, motopompy, prądownice. Najstarszą jednostką w gminie i zarazem najlepiej wyposażoną w sprzęt jest OSP Zarzecze. W roku 2005 OSP Zarzecze 6 razy interweniowało do pożaru i 26 razy do innych miejscowych zagrożeń takich jak lokalne podtopienia i wypadki. OSP w Zarzeczu bierze udział we wszystkich akcjach na terenie gminy oraz powiatu.

Tabela 5. Interwencje OSP na terenie Gminy Zarzecze

Lata	2005
Pożar	7
Miejscowe zagrożenie	28

Źródło:UG Zarzecze

Na terenie gminy znajdują się złoża gazu ziemnego eksploatowane przez Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu. Bogactwem naturalnym gminy są również zasoby czystej wody podziemnej, które bez uzdatniania zasilają sieć wodociągową 7 miejscowości gminnych i jednej miejscowości z gminy Roźwienica.

W miejscowości Pełnatycze znajduje się największy w okolicach Przeworska akwen wodny o powierzchni 1,8 ha. Właścicielem akwenu jest Zarząd Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Przemyślu, a gospodarzem Zarząd Koła PZW w Przeworsku oraz Sekcja Wędkarska w Pełnatyczach. Akwen jest dobrą wizytówką Pełnatycz, służy do celów rekreacyjnych, podnosi walory krajobrazowe terenu, magazynuje większe ilości wód podziemnych, służy do uprawiania sportów wędkarskich.

Gmina Zarzecze ze względu na swoje położenie, zabytkowy pałac, parki, akwen wodny, stan naturalnego środowiska posiada dobre i w pełni niewykorzystane warunki, które w przyszłości mogą przyczynić się do rozwoju na tym terenie wypoczynku i turystyki, w tym powstania gospodarstw agroturystycznych. Atrakcją gminy są licznie występujące bociany. Są tu 22 gniazda bociana białego

1.3. Demografia

W Gminie Zarzecze wg stanu na 31.12.2005 rok zamieszkuje 7265 osób. Stanowi to prawie 10% ogółu ludności powiatu przeworskiego (79.781). Ludność gminy w procesie rozwoju lokalnego odgrywa rolę podmiotu tego procesu. Wynika to z rozstrzygnięcia przez nie o kształcie ustroju i systemu gospodarczego oraz o charakterze i składzie organów władzy samorządowej, która decyduje o kierunku strategii rozwoju. Z tego względu ocena sytuacji demograficznej jest jednym z czynników warunkującym możliwości i potrzeby rozwoju gminy. Do oceny tego stanu w gminie Zarzecze wybrano takie czynniki jak: płeć, migrację, strukturę wieku ludności, przyrost naturalny. Konfiguracja wyodrębnionych wskaźników wywierać będzie wpływ na przyszłą strukturę i dynamikę ludności na danym obszarze.

Tabela 6 Ludność Gminy Zarzecze w latach 1999-2005

Lata	Ludność		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1999	7127	3468	3669
2000	7189	3530	3659
2001	7213	3545	3668
2002	7217	3533	3684
2003	7224	3535	3689
2004	7247	3555	3692
2005	7265	3563	3702

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Banku Danych Regionalnych

Obserwuje się niewielki ale stały wzrost liczby mieszkańców gminy, jest to spowodowane przyrostem naturalnym (liczba urodzeń wyższa od liczby zgonów) oraz osiedlaniem się nowych osób, które wybudowały domy jednorodzinne. Pomimo tego, że w 1999 roku wystąpiło zjawisko ujemnego przyrostu to w latach 2000-2005 jest to zjawisko dodatnie (największe 24 osoby wystąpiło w 2000r, natomiast w roku 2003 było tyle samo zgonów i tyle samo urodzeń). Wynika z tego, że liczba mieszkańców w ostatnich latach nie ulegała większym wahaniom, co jest zjawiskiem pozytywnym. Tabela 7

Tabela 7 Wskaźniki demograficzne w latach 2000-2005

wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
przyrost naturalny	-3	24	16	20	0	9	2
saldo migracji	-41	4	10	-16	-6	7	-19
napływ ludzi	35	56	45	56	61	76	86
odpływ ludzi	76	52	35	72	67	69	105

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Struktura ludności pod względem wieku ma znaczenie ekonomiczne, poprzez rodzaj i rozmieszczenie działalności gospodarczej. Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli je na trzy grupy: ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym.

Tabela 8 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

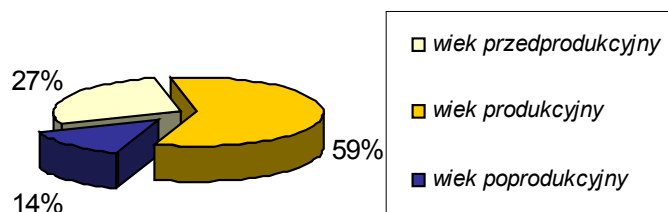
GRUPA WIEKOWA	GMINA ZARZECZE		
	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2003 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 – 18 lat)	1964	963	1001
Wiek produkcyjny (19 – 60/65)	4105	1960	2145
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1155	766	389
RAZEM	7224	3689	3535
2004 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2029	994	1035
Wiek produkcyjny (19 – 60/65)	4188	2008	2180
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1030	690	340
RAZEM	7247	3692	3555
2005 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1971	959	1012
Wiek produkcyjny (19 – 60/65)	4270	2046	2224
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1024	697	327
RAZEM			

Źródło: Urząd Gminy Zarzecze

W Gminie Zarzecze na przestrzeni ostatnich lat zaobserwować można wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, stanowią oni w 2005 roku 59% ogółu mieszkańców Gminy. W latach 2003 – 2004 zauważalny jest też wzrost liczby dzieci ale na przestrzeni lat 2004-2005 następuje spadek ich liczby. Na koniec 2005 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 27% ogółu mieszkańców gminy. Analizując proces starzenia się populacji, zauważalny jest niewielki spadek ludności w wieku poprodukcyjnym. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 14% mieszkańców Gminy Zarzecze. Starość jest okresem zasłużonego wypoczynku, ale często z przejściem na emeryturę pogarsza się status materialny osoby. Potrzeb osób starszych nie można bagatelizować ani ignorować, gdyż stanowią oni znaczny odsetek społeczności lokalnej. Przedłużanie się życia ludzkiego, zmiany biologiczne i psychiczne powodują konieczność pomocy ze strony innych członków społeczności. Biorąc pod uwagę fakt, że osoby starsze są często samotne oraz to, że rodziny

nie są w pełni wydolne w zaspokajaniu potrzeb swoich najstarszych członków konieczne jest stworzenie systemu wsparcia środowiskowego tej grupy społecznej.

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w roku 2005

1.4 Szkolnictwo

Na terenie Gminy Zarzecze funkcjonuje:

- 7 oddziałów przedszkolnych, do których uczęszcza 110 dzieci,
- 6 szkół podstawowych, do których uczęszcza łącznie 613 dzieci,
- 2 gimnazja, w których uczy się 387 uczniów

Tabela 9 Liczba uczniów i oddziałów klas „O” w roku szk. 2005/2006

Lp.	Klasa „O”	6 lat	5 lat	4 lat	ogółem	oddziały
1	Maćkówka	13	6	-	19	1
2	Pełnatycze	8	7	2	17	1
3	Rożniatów	8	-	-	8	1
4	Siennów	12	2	-	14	1
5	Żurawiczki	5	-	-	5	1
6	Zarzecze	35	12	-	47	3
7	Razem		27			

Źródło: ZEAS w Zarzeczu

Tabela 10 Liczba uczniów i oddziałów w szkołach podstawowych w gminie Zarzecze w roku szk. 2005/2006

Lp.	Szkoła podstawowa	Liczba uczniów w klasie						ogółem	Oddziały
		I	II	III	IV	V	VI		
1	Maćkówka	12	15	13	12	12	15	79	6
2	Pełnatycze	9	6	9	10	7	8	49	5
3	Rożniatów	9	14	13	17	12	19	84	6
4	Siennów	11	9	22	8	16	14	80	6
5	Żurawiczki	14	16	20	13	11	12	86	6
6	Zarzecze	31	34	37	45	39	49	235	12
7	Razem								41

Źródło: ZEAS w Zarzeczu

Tabela 11 Liczba uczniów i oddziałów w szkołach podstawowych w Gminie Zarzecze w latach 2001-2004

Szkoła Podstawowa	2001	2002	2003	2004
	liczba	liczba	liczba	liczba
liczba uczniów	738	693	689	645
liczba absolwentów	143	148	129	140
liczba oddziałów	45	42	44	42

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; Bank Danych Regionalnych, strona internetowa – www.stat.gov.pl

Tabela 12 Liczba uczniów i oddziałów w Gimnazjach w Zarzeczu w roku szk. 2005/2006

Lp.	Gimnazja	liczba uczniów w klasie			ogółem	oddziały
		I	II	III		
1	Zarzecze	80	104	100	284	11
2	Żurawiczki	37	35	31	103	6
3	Razem	117	139	131	378	17

Źródło: ZEAS w Zarzeczu

Tabela 13 Liczba uczniów i oddziałów w gimnazjach w Gminie Zarzecze

Gimnazjum	2003	2004
Liczba uczniów	420	417
Liczba absolwentów	151	141
Liczba oddziałów	18	18

Źródło: Źródło: Główny Urząd Statystyczny; Bank Danych Regionalnych, strona internetowa – www.stat.gov.pl

Bazę edukacyjną szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Gminy Zarzecze stanowi Zespół Szkół Rolniczych im. Wincentego Witosa. Szkoła posiada 20 oddziałów oraz 45 osób kadry pedagogicznej. Łącznie do szkoły uczęszcza 464 uczniów. Młodzież kształci się w zawodach: technik ekonomista (4 oddziały), technik agrobiznesu (4 oddziały), technik rolnik (4 oddziały), technik żywienia i gospodarstwa domowego (5 oddziałów). W szkole istnieją 2 oddziały liceum ogólnokształcącego oraz jeden oddział uzupełniającego technikum rolniczego.

1.5. Opieka medyczna

W Gminie Zarzecze działają dwa ośrodki zdrowia – w Zarzeczcu i w Żurawiczkach. W Zarzeczcu istnieje gabinet internistyczny, pediatryczny, ginekologiczny i stomatologiczny oraz gabinet rehabilitacji. W Żurawiczkach zlokalizowany jest gabinet lekarza rodzinnego. W obu ośrodkach zdrowia pracują pielęgniarki zabiegowe, higienistki szkolne, położna oraz w ramach kontraktu prywatnego z NFZ współpracują pielęgniarki środowiskowe.

Tabela 14 Ogólnodostępne porady lekarzy z terenu Gminy Zarzecze

Porady	2003	2004	2005
Porady ogólnodostępne	24349	26383	26362
Porady lekarzy	23530	24696	24686

podstawowej opieki zdrowotnej			
Porady w poradniach stomatologicznych	819	1687	1857

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Tabela 14a Problemy zdrowotne mieszkańców Gminy Zarzecze

Rodzaj schorzenia	Ilość osób
Nowotwory	5
Choroba tarczycy	15
Cukrzyca	93
Choroby układu krążenia (w tym)	193
- przewlekła choroba reumatyczna	8
-choroba nadciśnieniowa	154
-choroba naczyń mózgowych	10
- niedokrwienne choroby serca	21
-przebyty zawał serca	5
Przewlekły nieżyt oskrzeli	48
Choroby układu mięśniowo – kostnego i tkanki łącznej	22
Pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej	16
Razem	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Samodzielnego Gminnego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Zarzeczcu

Najwięcej zaobserwowanych chorób u osób dorosłych stanowią choroby układu krążenia. Na kolejnym miejscu plasują się osoby chorujące na cukrzycę. Duża ilość osób choruje na przewlekły nieżyt oskrzeli.

1.6. Zasoby mieszkaniowe

Do oceny warunków zamieszkania na obszarze Gminy Zarzecze przeanalizowano przede wszystkim warunki mieszkaniowe i stan zagospodarowania w infrastrukturę techniczną.

Zasoby mieszkaniowe w Zarzeczu to mieszkania, które stanowią lokale składające się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi (przedpokój, hol, łazienka, ustęp, garderoba, spiżarnia, schowek i itp). W roku 2004 istniało 1795 mieszkań z 7203 izbami, których powierzchnia użytkowa wynosiła 154 491 tys. m². Na przestrzeni lat 2002 – 2004 liczba mieszkań w gminie wykazywała tendencję skokową. Tabela 15

W Zarzeczu działa Spółdzielnia Mieszkaniowa, zarządzająca łącznie 178 mieszkaniami, (10% mieszkań na terenie Gminy Zarzecze) Pozostałe 1 617 mieszkań w gminie to indywidualne budynki mieszkalne, stanowiące przede wszystkim własność prywatną osób fizycznych.

Tabela 15 Zasoby mieszkaniowe w Zarzeczu w latach 2002 – 2004

Lata	Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa w tys. m²
2002	1701	6815	146431
2003	1786	7147	153270
2004	1795	7203	154491

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; Bank Danych Regionalnych, strona internetowa – www.stat.gov.

Do własności Gminy Zarzecze należą domy nauczyciela, a także mieszkania socjalne, które gmina zapewnia, realizując obowiązek nałożony ustawą o ochronie praw lokatorów. Gmina Zarzecze posiada 7 lokali socjalnych. Mieszkania socjalne przysługują osobom, które nie mają zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych, które znalazły się w niedostatku.

Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe w Zarzeczu w latach 2002 – 2004 stanowiące własność Gminy

Lata	Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa w tys. m²
2002	19	68	1187
2003	22	74	1081
2004	22	74	1081

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

W 2004 roku z 1795 mieszkań w Gminie Zarzecze 1638 (tj 86% ogółu mieszkań) wyposażone były w wodociąg, 1431 posiadały własne łazienki, (tj.75% ogółu mieszkań), 1111 centralne ogrzewanie (58% ogółu mieszkań) przy czym pozostałe mieszkania ogrzewane były piecami węglowymi lub w inny sposób. Gaz sieciowy miało 1364 mieszkań (71%).

Tabela 17 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno - sanitarne

WYPOSAŻENIE W URZĄDZENIA TECHNICZNO - SANITARNE	GMINA ZARZECZE					
	2002		2003		2004	
Wodociąg	1611	84%	1629	85%	1638	86%
Ustęp splukiwany	1357	71%	1382	72%	1391	73%
Łazienka	1397	73%	1422	74%	1431	75%
Centralne ogrzewanie	1076	56%	1102	58%	1111	58%
Gaz sieciowy	1332	70%	1356	71%	1364	71%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; Bank Danych Regionalnych, strona internetowa – www.stat.gov.pl

Poziom wyposażenia mieszkań z terenu Gminy Zarzecze w ten rodzaj infrastruktury technicznej ma wpływ na jakość życia mieszkańców. Najwyższy standard wyposażenia sanitarnego oraz w media posiadają mieszkania należące do spółdzielni mieszkaniowych - niemal 100% tych mieszkań posiada bieżącą ciepłą wodę, łazienkę i gaz sieciowy.

Na podstawie danych ze spisu powszechnego ustalono, że w maju 2002 roku mieszkania w Zarzeczcu były zamieszkiwane przez 1912 gospodarstw domowych. Z tego 71 gospodarstw domowych mieszka samodzielnie w mieszkaniu.

Najwięcej mieszkań zajmowanych było przez pojedyncze gospodarstwa domowe - 80% ogółu gospodarstw domowych na terenie Gminy. Z grupy tej najliczniejsze były gospodarstwa jednorodzinne, które stanowiły 53% wszystkich gospodarstw.

Poważnym problemem związanym ze zubożeniem społeczeństwa jest obserwowany coraz częściej niedostatek środków finansowych przeznaczanych na pokrycie kosztów utrzymania mieszkań. Próbą zaradzenia tejże sytuacji jest wprowadzenie dodatków mieszkaniowych przyznawanych osobom, które posiadają niskie dochody. W 2005 roku wypłacono 1029 dodatków mieszkaniowych. Otrzymało je 30 rodzin mieszkających w budynkach jednorodzinnych oraz 56 rodzin mieszkających w Spółdzielni Mieszkaniowej

w Zarzeczcu. Pod względem wartościowym prawie 70% środków finansowych otrzymały rodziny mieszkające w spółdzielni mieszkaniowej (w 2004 roku 75%).

Tabela 18 Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez gminę

DODATKI MIESZKANIOWE	2004		2005	
	LICZBA	KWOTY	LICZBA	KWOTY
Wypłacone w zasobie gminnym	11	491	4	202
Wypłacone w zasobie spółdzielczym	761	86953	664	69736
Wypłacone w zasobie prywatnym	338	29168	317	23899
Wypłacone w zasobie innym	69	96	43	7020
Razem			1029	100857

Źródło: Sprawozdania UG Zarzeczce

2. Problemy społeczne z perspektywy Ośrodka Pomocy Społecznej

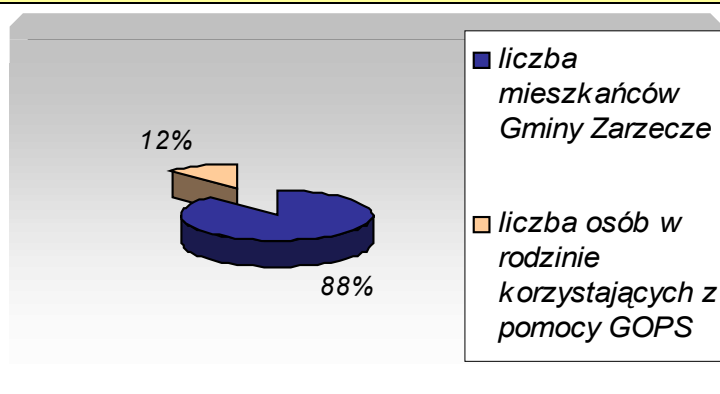
Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. pkt 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art. 3. pkt 1).

Świadczenia udzielane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu można podzielić na dwie grupy: świadczenia z tytułu zadań zleconych gminie, świadczenia z tytułu zadań własnych gminy. Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc dla rodzin zastępczych, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców;
- 2) świadczenia niepieniężne: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa,

schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo wychowawczej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

Osoby korzystające z pomocy GOPS na tle mieszkańców Gminy Zarzecze w 2005 r.

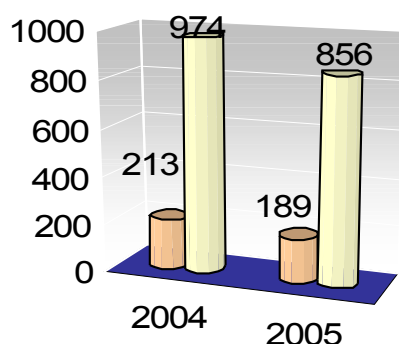
Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie usług opiekuńczych,
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

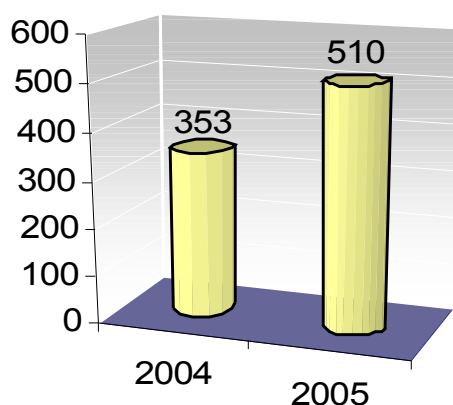

- liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
- liczba osób w rodzinie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

Wykres świadczy o tendencji spadkowej liczby osób w rodzinie objętych pomocą na przestrzeni lat 2004 i 2005 w Gminie Zarzecze. W 2004 roku osób korzystających ze świadczeń było 974 a w 2005 roku 856. Malejąca liczba korzystających z systemu być może ma związek z przejściem znacznej grupy świadczeniobiorców do systemu świadczeń rodzinnych oraz przekazaniem w 2003 roku części świadczeń z pomocy społecznej – rent socjalnych do ZUS. Wzrosła natomiast liczba osób, którym przyznano świadczenie decyzją.

Liczba osób którym przyznano świadczenie decyzją w roku 2004 i 2005

Wzrost liczby osób spowodowany jest to realizacją Rządowego Programu, pod nazwą „Posilek dla potrzebujących”, obecnie *Wieloletniego Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”*. Program ten jest wsparciem samorządów gminnych w wypełnianiu zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 17 ustawy o pomocy społecznej

do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m. in.: udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym oraz dożywianie dzieci. Od 1 listopada 2004 roku program ten funkcjonuje w pięciu województwach: kujawsko-pomorskim, łódzkim, podkarpackim, pomorskim i świętokrzyskim.

2.1 Zadania realizowane przez GOPS w Zarzeczu

Z tytułu *zadań własnych* gminy wynikających z ustawy o pomocy społecznej, w 2004 roku 462 osobom przyznano świadczenie decyzją, liczba wszystkich osób w tych rodzinach wynosiła 1659. Otrzymali oni w sumie 20 988 świadczeń, na łączną kwotę 127 396 złotych

W roku 2005 liczba osób, którym przyznano świadczenie decyzją wzrosła do 724. Łączna liczba osób w tych rodzinach wyniosła 2021. Pobrali oni ogółem 24 631 świadczeń, na kwotę 222,929 złotych. *Tabela 19,20*

Najwięcej świadczeń przyznano na posiłek w ramach Rządowego programu „Posiłek dla potrzebujących” - 595 osobom w rodzinach (tj.35% wszystkich osób w rodzinach którym przyznano świadczenie), stanowiło to ponad 88% wszystkich świadczeń. W 2005 roku świadczenie otrzymało 545 osób w rodzinach (tj 27% wszystkich osób w rodzinach którym przyznano świadczenie) co stanowiło ponad 90% wszystkich świadczeń. *Tabela 19,20*

Pod względem liczby osób w rodzinach , którym udzielono świadczenia w 2004 roku na drugim miejscu są zasiłki celowe i w naturze przyznane w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, kosztów pogrzebu, strat poniesionych w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej. Z tej formy pomocy skorzystało 446 osób w rodzinach (tj. 27% wszystkich osób w rodzinach którym przyznano świadczenie). W 2005 roku pod względem liczby osób w rodzinie, które otrzymały świadczenie, zasiłek celowy jest na pierwszym miejscu. Otrzymało go 622 osoby w rodzinie co stanowi 31% wszystkich osób w rodzinach którym przyznano świadczenie. *Tabela 19,20*

W dalszej kolejności największy udział procentowy biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z danego świadczenia miały zasiłki okresowe przyznane ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W 2005 roku korzystało z nich 70 rodzin, w których było 322 osoby w rodzinie czyli prawie 16% wszystkich osób, w rodzinach którym przyznano świadczenie (w 2004r - 13%). *Tabela 19,20.*

Wg struktury nakładów finansowych w 2004r na pierwszym miejscu są posiłki dla dzieci i młodzieży w okresie nauki (27%), a na drugim miejscu są zasiłki celowe i w naturze (24%) oraz usługi opiekuńcze świadczone dla 7 osób (24%) dalej zasiłki okresowe (23%) i zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego (2%) *Tabela 19.*

Podobnie w roku 2005 na pierwszym miejscu są posiłki dla dzieci i młodzieży w okresie nauki (31%), na drugim miejscu są zasiłki celowe i w naturze (28%), na miejscu trzecim zasiłek okresowy (25%), dalej usługi opiekuńcze (13%) i inne. *Tabela 20.*

Tabela 19 Świadczenia udzielone 2004 – zadania własne gminy

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób	liczba świadczeń	Liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	Kwota w zł	%
1.	posiłki (dla dzieci i młodzieży w okresie nauki)	238	18 584	108	595	33 953	27
2.	Zasiłki celowe	109	109	107	446	31 241	24
3.	zasiłek okresowy	52	206	52	238	28 897	23
4.	usługi opiekuńcze	7	2 087	6	10	31 305	24
5.	zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	2	2	8	2 000	2

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób	liczba świadczeń	Liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	Kwota w zł	%
6.	poradnictwo specjalistyczne ¹	54	-		16	-	-
7.	praca socjalna ¹	-	-	81	344	-	-
8.	interwencja kryzysowa ¹	-	-	2	2	-	-
9.	Razem	462	20 988	358	1659	127 396	

Źródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczcu

¹ świadczenie niepieniężne

Tabela 20 Świadczenia udzielone 2005 – zadania własne gminy

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób	liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Kwota w zł	%
1	zasiłek celowy	314	314	135	622	62,471	28
2.	posiłki (dla dzieci i młodzieży w okresie nauki)	208	22 206	100	545	70,286	31
3.	zasiłek okresowy	70	355	70	322	55,969	25
4.	usługi opiekuńcze	6	1 753	5	6	30,238	13
5.	odpłatność za DPS	2	2	2	2	2,410	2
6.	sprawienie pogrzebu	1	1	1	1	1,555	1
7.	poradnictwo specjalistyczne ¹	-		21	75	-	-
8.	praca socjalna ¹	123	-	37	448	-	-
9.	razem	724	24631			222,929	100

Źródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczcu

¹ świadczenie niepieniężne

Zadania zlecone realizowane przez GOPS w Zarzeczcu

Ze świadczeń wynikających z zadań zleconych gminie korzystało w 2004 roku 38 osób. Pobrali oni ogółem 660 świadczeń. W strukturze świadczeń największy udział procentowy biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z danego świadczenia mają macierzyńskie zasiłki okresowe, które przysługują matce dziecka zajmującej się jego

wychowaniem lub ojcu dziecka zajmującego się jego wychowaniem w razie śmierci matki lub porzucenia przez nią dziecka. Korzystało z nich 19 osób, czyli 50% wszystkich świadczeniobiorców. *Tabela 21*

Pod względem wartościowym wypłaty z tytułu macierzyńskich zasiłków celowych stanowiły 26% wszystkich świadczeń. Natomiast największą część środków pochłonęły wypłaty z tytułu zasiłków stałych 59%. Specyficzną formą świadczeń występującą w gminie są specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługujące na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego. Przyznano je 1 rodzinie, liczba świadczonych godzin wyniosła 427.

Tabela 21 Świadczenia udzielone w 2004 roku – zadania zlecone gminie

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób	liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Kwota w zł	%
1	zasiłki stałe ogółem	9	86	9	12	33 090	59
2	macierzyński zasiłek okresowy dla matki dziecka	19	68	19	90	14 389	26
3	specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	427	1	2	5 829	10,5
4.	składki zdrowotne	9	79	9	-	2 454	4,5
5	razem				104	55,762	

Źródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczcu

Ze świadczeń wynikających z zadań zleconych w gminie w 2005r, korzystało 24 osoby. Pobrali oni ogółem 909 świadczeń. *Tabela 22*

Tabela 22 Świadczenia udzielone w 2005 roku – zadania zlecone gminie

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób	liczba świadczeń	Liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	Kwota w zł	%
1	zasiłki stałe ogółem	12	114	12	19	39,541	79
2	specjalistyczne usługi opiekuńcze	3	712	3	3	7,900	16
3	składki zdrowotne	9	83	-	-	2,702	5

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób	liczba świadczeń	Liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	Kwota w zł	%
4	razem			15	22		

Źródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczce

Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnioskowali o wsparcie z systemu pomocy społecznej było ubóstwo. Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryją się poza wyżywieniem, którego niezbędności nikt nie kwestionuje, takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestniczenie w świadczeniach kulturalnych. W 2004r pomoc z tej przyczyny otrzymało 34%, w 2005r, 26,5% wszystkich objętych pomocą rodzin. *Tabela 23*

Kolejną przyczyną udzielanego wsparcia w gminie w roku 2005 były problemy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci, prowadzeniu gospodarstwa łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Z tej przyczyny w 2005 roku pomoc została udzielona 94 osobom co stanowi 23% wszystkich rodzin objętych pomocą. *Tabela 23*

Duża grupa osób, za przyczynę udania się do Ośrodka Pomocy Społecznej po wsparcie wskazała bezrobocie. Bezrobocie jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, które powoduje są trudne do oszacowania. Strata pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami. Z tego powodu pomoc otrzymało 90 rodzin tj. 22% wszystkich rodzin objętych pomocą GOPS. *Tabela 23*

Kolejną istotną przyczyną była niepełnosprawność. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczonego przez Zespół d/s Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS, jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów. Z tego powodu pomoc otrzymało 73 rodziny tj. 18% wszystkich rodzin objętych pomocą. *Tabela 23*

Poważny problem wśród klientów GOPS w Zarzeczcu stanowi długotrwała lub ciężka choroba, czego konsekwencją może być wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. (8,75%). *Tabela 23*

Pozostałe powody jak: alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, sieroctwo, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia mają znaczenie marginalne.

Tabela 23 Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej

Lp.	Powód przyznania pomocy	2004		2005	
		liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
1.	ubóstwo	167	835	109	515
2.	sieroctwo	5	22	4	18
3.	bezdomność	3	3	1	2
4.	potrzeba ochrony macierzyństwa	19	90	1	11
5.	bezrobocie	92	415	90	404
6.	niepełnosprawność	110	458	73	327
7.	długotrwała choroba	14	66	36	153
8.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	72	425	94	541
9.	przemoc w rodzinie	2	8	0	0
10.	alkoholizm	3	12	3	11
11.	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	1	7	1	9
12.	zdarzenia losowe	2	8	0	0
13.	sytuacja kryzysowa	1	7	0	0
Razem		491		412	1991

Źródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczcu

W roku 2005 łącznie wsparto 226 rodziny, w których skład wchodzi 979 osób. Dane te obejmują 156 rodzin, w których są dzieci (823 osób w rodzinach), 25 rodzin niepełnych z dziećmi (94 osoby w rodzinie) oraz 69 rodzin emerytów i rencistów, w których jest 235 osób. *Tabela 24*

Pod względem liczby rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej 25% stanowią rodziny składające się z 6 i więcej osób (łącznie 61 rodziny w 2004r i 56 rodzin w 2005r). Rodziny te przeważają również w strukturze liczby osób w rodzinach objętych pomocą – 43% w 2004r i 42% w 2005r ogólnej liczby osób. *Tabela 24*

Tabela 24 Typy rodzin objętych pomocą społeczną /liczba osób w rodzinie/

Lp.	Liczba osób w rodzinie	2004		2005	
		liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
1.	1	25	25	32	32
2.	2	16	32	16	32
3.	3	28	84	29	87
4.	4	46	184	48	192
5.	5	51	255	45	225
6.	6 i więcej	61	441	56	411
Razem					

Zródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczcu

Pod względem liczby dzieci w rodzinach objętych świadczeniami przeważają rodziny posiadające dwójkę dzieci – 35% w 2004r i 35% w 2005r. Niewiele ustępuje im liczba rodzin z trójką dzieci - 28% w 2004r i 26% w 2005r, a dalej z czwórką 14,5% w 2004 i 8% w 2005r oraz z jednym dzieckiem 14% w 2004r i 21% w 2005r. *Tabela 25*

Tabela 25. Typy rodzin objętych pomocą społeczną /liczba dzieci w rodzinie/

Lp.	liczba dzieci w rodzinie	2004		2005	
		liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
1.	1	25	91	33	128
2.	2	62	278	54	248
3.	3	51	255	41	228

4.	4	26	163	13	80
5.	5	4	28	5	37
6.	6	4	32	3	25
7.	7 i więcej	7	83	7	77
Razem					

Zródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczu

Ponad 6% wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Zarzecze stanowią rodziny niepełne. W grupie tej przeważają rodziny wielodzietne. Stanowią one 55% w 2004r i 48% w 2005r wszystkich rodzin niepełnych. *Tabela 26*

Tabela 26 Rodziny niepełne objęte pomocą społeczną

Lp.	liczba dzieci w rodzinie	2004		2005	
		liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
1.	1	6	12	5	12
2.	2	7	21	8	25
3.	3	6	24	9	39
4.	4 i więcej	10	56	3	18
Razem					

Zródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczu

O poziomie ubóstwa na obszarze gminy świadczyć może również liczba rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej. W 2005 roku rodziny te stanowiły 17% wszystkich rodzin objętych pomocą oraz prawie 12% pod względem liczby osób korzystających z pomocy. Przeważają w tej grupie rodziny z czwórką i więcej dzieci (46% wszystkich rodzin). *Tabela 27*

Tabela 27 Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą społeczną

Lp.	Liczba osób w rodzinie	2004		2005	
		liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
1.	1	7	7	15	15
2.	2	9	18	14	28
3.	3	8	24	8	24
4.	4 i więcej	-	-	32	168
Razem			49		

Zródło: Sprawozdania GOPS w Zarzeczu

Przeciętna rodzina korzystająca z pomocy społecznej w gminie jest rodziną czteroosobową. Świadczenia, które pobiera przyznawane są z tytułu bezrobocia (ubóstwa) w formie zasiłku celowego lub w naturze.

2.3. Świadczenia rodzinne:

Podstawa prawna:

- ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r., Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.)
- ustawa z dn. 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r., Nr 86, poz. 732 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2005 r., Nr 105, poz. 881 z późn. zm.).

Ustawa o świadczeniach rodzinnych tworzy nowy system wsparcia dla rodziny. Wymienia dwie grupy świadczeń: 1) zasiłek rodzinny z systemem dodatków 2) świadczenia opiekuńcze. Nowy system wsparcia wszedł w życie 1 maja 2004 r.

Ustawa wprowadza nowe zasady przyznawania i wypłacania świadczeń. Zmienia przeznaczenie niektórych zasiłków, kryteria jakie muszą spełniać świadczeniobiorcy, wyznacza instytucje zajmujące się wypłacaniem świadczeń.

Według art. 4.pkt1 ustawy o świadczeniach rodzinnych zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje: 1) rodzicom jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, 2) opiekunowi faktycznemu dziecka, 3) osobie uczącej się. W roku 2004 przyznano w Gminie Zarzecze zasiłki rodzinne w wysokości 842 507 złotych. Liczba świadczeń wyniosła 8 082. W roku 2005 wypłacono 19 362 świadczeń na kwotę 1 635 191 złotych. W 2005 roku do systemu świadczeń rodzinnych, funkcjonujących w gminie przeszły świadczenia rodzinne z ZUS, KRUS i z zakładów pracy zatrudniających mniej niż 20 pracowników. W najbliższym czasie, całym systemem świadczeń rodzinnych będą zarządzać gminy. *Tabela 28,29*

Tabela 28. Zadania gminy z zakresu świadczeń rodzinnych w 2004 roku

Wyszczególnienie	Wartość	Liczba świadczeń
Zasiłki rodzinne	206 167	4 462
Dodatki do zasiłków rodzinnych	426 084	2 694
Zasiłki pielęgnacyjne	928 80	645
Świadczenia pielęgnacyjne	117 376	281
Razem	842 507	8 082
w %		
Zasiłki rodzinne	25	55
Dodatki do zasiłków rodzinnych	50	33
Zasiłki pielęgnacyjne	11	8
Świadczenia pielęgnacyjne	14	4

Źródło: Sprawozdania Urzędu Gminy

Tabela 29 Zadania gminy z zakresu świadczeń rodzinnych w 2005 roku

Wyszczególnienie	Wartość	Liczba świadczeń
Zasiłki rodzinne	486.384	10 510
Dodatki do zasiłków rodzinnych	715,827	6 795
Zasiłki pielęgnacyjne	224.352	1 558
Świadczenia pielęgnacyjne	208.628,	499
Razem	1 635 191	19 362
w %		
Zasiłki rodzinne	30	54
Dodatki do zasiłków rodzinnych	43	35
Zasiłki pielęgnacyjne	14	8
Świadczenia pielęgnacyjne	13	3

Źródło: Sprawozdania Urzędu Gminy

Do zasiłku rodzinnego według art. 8 o świadczeniach rodzinnych: przysługują dodatki z tytułu 1) urodzenia dziecka; 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego; 3) samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania; 4) samotnego wychowywania dziecka; 5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego; 6) rozpoczęcia roku szkolnego; 7) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. W 2005 roku przyznano 6 795 świadczeń na kwotę 715,827zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje: 1) niepełnosprawnemu dziecku; 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności; 3) osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. W 2005 roku przyznano 1 558 świadczeń na łączną kwotę 224.352 zł. *Tabela 29*

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2005 roku przyznano 499 świadczeń, na kwotę - 208.628 złotych. *Tabela 29*

Na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w ramach świadczeń rodzinnych odprowadzono kwotę 36.717 złotych. Składki na ubezpieczenie zdrowotne wynosiły w 2005 roku 285,00 złotych, zostały opłacone dla 8 osób.

Zaliczka alimentacyjna jest pomocą dla osób, które nie otrzymują należnych im alimentów. Kwota świadczenia zależy od zasądzonych alimentów. Jest to różnica pomiędzy zasądzonymi, a otrzymywanymi alimentami. W 2005 roku zostało wypłaconych 198 świadczeń alimentacyjnych na łączną kwotę 35.629,52 złotych

3. Kwestia osób bezrobotnych

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Tabela 30 Bezrobotni z terenu Gminy Zarzecze zarejestrowani w PUP w latach 2003 – 2005.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2003 rok			
BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI	493	233	260
W tym z prawem do zasiłku	27	9	18
2004 rok			
BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI	469	223	246
W tym z prawem do zasiłku	41	13	28
2005 rok			
BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI	510	227	283
W tym z prawem do zasiłku	66	15	51

Źródło: PUP Przeworsk

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności pracy „na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi obniża się, co może powodować wzrost patologii społecznej.

Liczba osób bezrobotnych w roku 2005 w porównaniu do 2004 roku wzrosła o 0,5%. Nawet minimalny wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w ukierunkowaniu na zmianę kwalifikacji zawodowych, rozbudzanie motywacji do działania zmierzającego do podjęcia zatrudnienia oraz sporządzanie kontraktu, który pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

W Gminie Zarzecze największą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W 2004 r było 178 takich osób tj. prawie 40% wszystkich bezrobotnych. Nieco mniejszą grupę – 152 osoby (32,5%) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim, w następnej kolejności są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i bez wykształcenia. W rejestrach PUP występuje 95 takich osób (20%), w tym aż 61 mężczyzn i 34 kobiety. Znacznie mniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby, które mają wykształcenie wyższe – 27 osób (6%) oraz średnie ogólne – 17 osób (4%) *Tabela 32*

Tabela 32 Bezrobotni z terenu Gminy Zarzecze wg poziomu wykształcenia w latach 2003 – 2004.

Wykształcenie	Bezrobotni w Gminie Zarzecze wg wykształcenia	
	2003	2004
Wyższe	34	27
Policealne i średnie	153	152
Średnie ogólnokształcące	12	17
Zasadnicze i zawodowe	215	178
Gimnazjalne i poniżej	79	95
razem	493	469

Zródło: PUP Przeworsk

Warto opisać również sytuację osób bezrobotnych ze względu na ogólny staż pracy. Największą grupą są osoby, które nigdy jeszcze nie pracowały i nie zdołały wypracować jakiegokolwiek stażu pracy. Jest ich 160 osób, tj. 34%. Następną grupę tworzą osoby o stażu między 1 a 5 lat – 22% wszystkich bezrobotnych. Staż do 1 roku posiada 15% osób, zarejestrowanych w Urzędzie Pracy. Nieco mniej osób legitymuje się stażem pracy między 10 a 20 lat – 13% bezrobotnych, a 11% osób ma staż pracy między 5 a 10 lat. Staż pracy między 20 a 30 lat ma 3,5% bezrobotnych mieszkańców Gminy Zarzecze. Tylko 1 osoba ma staż pracy powyżej 30 lat. *Tabela 33*

Powyższe statystyki pokazują, że należałoby umożliwiać zdobywanie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych osobom z najniższym wykształceniem oraz organizować miejsca pracy dla osób nie posiadających doświadczenia zawodowego.

Tabela 33 Bezrobotni z terenu Gminy Zarzecze wg stażu pracy w latach 2003 – 2004.

Staż pracy	Lata	
	2003	2004
Do 1 roku	74	71
1-5	121	104
5-10	61	55
10-20	63	62
20-30	14	16
30 lat i więcej	0	1
bez stażu	160	160
razem		

Źródło: PUP Przeworsk

Biorąc pod uwagę wiek osób bezrobotnych to znaczną przewagę mają ludzie młodzi. Prawie 40% bezrobotnych to osoby w wieku 25-34 lat. Nieznacznie mniej jest osób w wieku 18 -24 lat – 36,5%. Następną grupę tworzą osoby w wieku 35-44 lat -18%. *Tabela 34*

Tabela 34 *Bezrobotni zarejestrowani z terenu Gminy Zarzecze wg wieku w latach 2003-2004.*

Wiek	Bezrobotni w Gminie Zarzecze wg wieku pozostawania bez pracy			
	2003		2004	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	kobiety
18 – 24	180	92	168	84
25 – 34	196	90	166	89
35 – 44	89	46	93	44
45 – 54	27	5	40	6
55 – 59	0	0	2	0
60 – 64	1	-	0	-
Razem		233		223

Źródło: PUP Przeworsk

Analizując bezrobocie krótkookresowe (1-3 miesięcy) i średniookresowe (3-12 miesięcy) należy stwierdzić że w poszczególnych odcinkach czasowych przeważają mężczyźni jednak różnice są niewielkie. W okresie pozostawania bez pracy do 3 miesięcy jest 102 osoby tj. 21% wszystkich bezrobotnych. W grupie tej jest 22 mężczyzn i 21 kobiet, w grupie osób poszukujących pracy od 3 do 6 miesięcy jest 33 mężczyzn i 28 kobiet, stanowią oni 13% wszystkich bezrobotnych. Natomiast w grupie osób pozostających bez pracy między 6 a 12 miesięcy jest 41 mężczyzn i 29 kobiet. Stanowią oni prawie 15% wszystkich bezrobotnych. Bardzo istotny jest okres pozostawania bez pracy, ponad 12

miesiący. Aż 50% wszystkich bezrobotnych z terenu Gminy Zarzecze jest zarejestrowana w Urzędzie Pracy ponad rok. O osobach tych mówimy, że są długotrwale bezrobotni.

Tabela 31 *Bezrobotni z terenu Gminy Zarzecze wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2003 – 2004.*

m-ce	Bezrobotni w Gminie Zarzecze wg czasu pozostawania bez pracy			
	2003		2004	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
do 1	54	21	43	21
1-3	68	13	59	26
3-6	61	28	61	28
6-12	60	22	70	30
12-24	74	30	91	28
pow. 24	176	119	145	90
Razem				

Zródło: PUP Przeworsk

Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu na przykład niskich dochodów, wielodzietności, niepełnosprawności. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy rozpadu życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania negatywne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych.

Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

4. Kwestia opieki nad dzieckiem

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego. Dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, dziecko powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Dlatego też jednym z głównych celów strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie powinno być wzmocnienie rodziny naturalnej i zapobieganie powstawaniu zagrożeń i patologii.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. W ocenie sytuacji społecznej uzyskane informacje pozwalają zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród dzieci oraz przekazują dane o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży.

Poniżej prezentujemy obraz sytuacji uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Szkoły współpracują z instytucjami działającymi na rzecz dzieci:

- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,
- kuratorami sądowymi,
- policją,
- lekarzami,
- pomocą społeczną,
- organizacjami pozarządowymi zajmującymi się opieką nad dzieckiem i młodzieżą,

- innymi instytucjami pośrednio lub bezpośrednio zajmującymi się problematyką dziecięcą i młodzieżową.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pomaga w badaniu i diagnozowaniu uczniów,

świadczy pomoc psychologiczną i pedagogiczną. Kierowani tam są uczniowie mający trudności m. in. w nauce, zachowaniu, dysortografii, potrzebują kształcenia specjalnego, wykonywane są tam badania przesiewowe 6 – latków dot. osiągnięcia dojrzałości szkolnej oraz przesiewowe badania słuchu. Prowadzone są również zajęcia warsztatowe z zakresu doradztwa zawodowego. Poradnia kwalifikuje uczniów do nauczania specjalnego.

Współpraca z kuratorami sądowymi polega na wydawaniu opinii przez szkoły o zachowaniu się ucznia, jego postępach w nauce, uczęszczaniu na zajęcia szkolne, korzystaniu z posiłków, a także o wyglądzie i ubiorze uczniów oraz o zainteresowaniu się dzieckiem, bądź braku takich zainteresowań ze strony rodziców.

Szkoły współpracują z Policją, organizują spotkania mające na celu przybliżenie pracy policjanta, korzystają z pomocy Policji przy organizacji egzaminu na kartę rowerową, motorowerową, organizowane są pogadanki dotyczące przestrzegania zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego Szkoły mają stały kontakt z policją w celu rozstrzygania spraw bezpieczeństwa uczniów oraz ich agresywnego zachowania.

W ramach współpracy z lekarzami przeprowadzane są badania bilansowe, szczepienia, konsultacje, wymiana informacji oraz sporządzanie dokumentacji indywidualnej dziecka. Lekarze służą również pomocą w nagłych wypadkach, przeprowadzają konsultacje oraz kierują dzieci na odpowiednie badania. Przeprowadzane są szkolenia rady pedagogicznej w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Uczniowie są objęci pomocą stomatologiczną, jednakże korzystanie z tych usług jest objęte pewnymi limitami wykazanymi przez NFZ.

Pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej współpracują ze szkołami w ramach działań opiekuńczych i pomocy finansowej. Organizowane jest dożywianie uczniów. Posiłki finansowane są z funduszu OPS

Szkoły z terenu Gminy Zarzecze współpracują z różnymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci, m. in. Polską Akcją Humanitarną w zakresie edukacji humanitarnej, oraz w ramach akcji „Pajacyk” organizowane jest dożywianie uczniów. Szkoły współpracują z Fundacją Wspomagania Wsi, korzystają z programów tejże fundacji. Również Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Zarzecze, działające na rzecz gminy w ramach swojej

działalności zajmuje się m.in. organizacją funduszy, a następnie przekazaniem ich w ramach stypendiów dla najbiedniejszych uczniów z terenu Gminy Zarzecze. Szkoła Podstawowa w Zarzeczu współpracuje ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Podkarpackiej Rodziny Szkół im. Jana Pawła II, uczniowie biorą udział w konkursach, rajdach, debatach, zawodach sportowych. Uczniowie szkół należą również do organizacji działających przy Parafii rzymsko-katolickiej pw. Św. Michała Archanioła w Zarzeczu, takimi jak - schola dziecięca, oaza młodzieżowa.

Szkoły proponują uczniom różnorodne zajęcia dodatkowe typu: koła informatyczne, matematyczne, humanistyczne, historyczne, przyrodnicze, językowe, czytelnicze, teatralne plastyczne, muzyczno – ruchowe.

Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi szkoły prowadzą zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne. Zajęcia takie noszą nazwę zajęć rewalidacyjnych. Są prowadzone z dziećmi, które posiadają orzeczenia Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego. Szkoła Podstawowa w Zarzeczu wykazała 8 takich uczniów, w Maćkówce 26 uczniów, w Pełnatyczach jest 1 uczeń, w Siennowie 12 uczniów Gimnazjum Publiczne w Zarzeczu wykazało 2 uczniów, Zespół Szkół w Żurawiczkach 33 uczniów. Uczniowie tacy są także w szkole Podstawowej w Roźniatowie, szkoła nie wykazała ilości uczniów.

W klasach gimnazjalnych zostały przeprowadzane badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego. Ankiety zostały skierowane do uczniów. Tematyka badań dotyczyła m. in. używania alkoholu i papierosów. Do stosowania tych używek przyznało się około 20% uczniów. Istnieje również problemem agresji fizycznej w postaci zaczepiania i prowokowania do bójek oraz innych złych zachowań. Nauczyciele wytypowali około 30 takich uczniów. Wyniki ankiet są wykorzystywane w przeprowadzaniu programów profilaktycznych dotyczących przemocy i agresji oraz programów z zakresu profilaktyki uzależnień (alkohol, papierosy, narkotyki) Problemy w/w omawiane są także na godzinach wychowawczych.

Zajęcia obejmują sposoby radzenia sobie w sytuacjach stresowych oraz sposoby rozwiązywania sytuacji konfliktowych w sposób konstruktywny i asertywny. W ramach lekcji wychowawczej realizowana jest również tematyka ochrony przed sektami. Odbyło się szkolenie Rady Pedagogicznej w tym zakresie. Przeprowadzono także pogadanki z zakresu nowych ruchów religijnych.

Szkoły podstawowe wykazały tylko 10 uczniów u których obserwuje się zachowanie agresywne. Nie występują natomiast takie zjawiska jak przemoc, papierosy, alkohol, narkotyki.

W celu zapobiegania w/w problemom został zorganizowany:

- Program profilaktyczny „Bez agresji” – program został przeprowadzony wśród uczniów klasy V
- Profilaktyczny program Edukacji Antynikotynowej dla uczniów klas I-III
- Spektakl profilaktyczno-wychowawczy- Przeciwdziałanie zjawiskom przemocy i uzależnień- „Jak ja na to patrzę” dla uczniów klas III-VI

Wychowawcy wykazali około 60 uczniów, których rodzice znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. W rodzinach tych występuje długotrwałe bezrobocie i alkoholizm. Uczniowie z tych rodzin powinni być objęci opieką Świetlic Profilaktyczno – Wychowawczych działających w najbliższym środowisku lokalnym dziecka. Są to palcówki opiekuńczo – wychowawcze typu wsparcia dziennego świadczące pomoc profilaktyczną (realizacja programów profilaktycznych) i opiekę częściową dzieciom wychowującym się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju, szczególnie z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu. Celem działania świetlicy jest zapewnienie opieki wychowawczej, tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie, zapobieganie niedostosowaniu społecznemu wychowanków we współpracy z ich rodzinami, instytucjami i osobami działającymi na rzecz dzieci.

5. Rozwiązywanie problemów alkoholowych w Gminie Zarzecze

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno decyzję dotyczącą rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegającą na niemożności przerwania picia alkoholu.

Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, stające się w ostatnim czasie modnym sposobem bycia wielu ludzi.

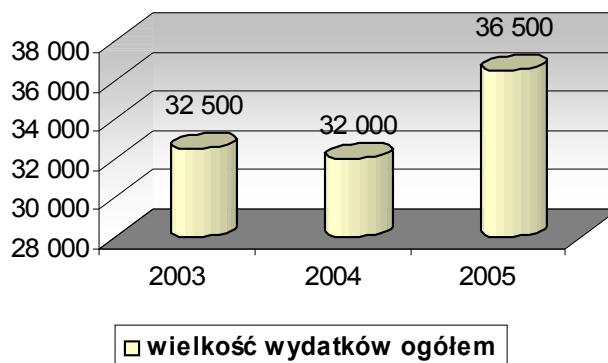
Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów w naszym społeczeństwie. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców kraju i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiary i niszczycielskie działanie dają się obserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określa strategię Gminy w Zakresie: profilaktyki alkoholowej, minimalizacji skutków społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu, kształtowania właściwych postaw społecznych w zetknięciu z patologią alkoholizmu.

Spośród 776 osób ubiegających się o pomoc z Ośrodka Pomocy Społecznej w 2005 roku tylko 3 osoby z 3 rodzin, w których jest 12 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym.

W Zarzeczcu w 2004 roku Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 14 wniosków, z tego 13 osób skierowano na leczenie odwykowe osób uzależnionych. w 2005 roku 9 wniosków, z tego 8 osób skierowano na leczenie odwykowe osób uzależnionych.

Z zestawienia danych za lata 2003-2005 wynika, że wielkość środków przeznaczanych przez gminę na rozwiązywane problemów alkoholowych ulega nieznacznym wahaniom. W roku 2003 wynosiła 32.550 złotych, w 2004 roku spadła do poziomu 32 000 złotych, wzrosła ponownie w 2005 roku do poziomu 36 500 złotych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2006 wyznacza następujące zadania:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2. udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występuje problemy alkoholowe, w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
4. wspieranie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5. wspieranie działalności rozrywkowej, artystycznej, wydawniczej, sportowej i innych form, które kształtowałyby normy obyczajowe oraz styl życia zgodnie z duchem trzeźwości,
6. występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,

6. Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy.

Do podstawowych zadań Policji należy ochrona życia, zdrowia i mienia obywateli przed bezprawnymi na nie zamachami oraz ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym również w miejscach publicznych, w środkach komunikacji publicznej i w ruchu drogowym.

Zajmuje się ona skutecznym wykrywaniem przestępstw i wykroczeń oraz ściganiem sprawców tych czynów, co wpływa na poprawę poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy.

Zadania te realizują funkcjonariusze zatrudnieni w III RD w Zarzeczu działający przy Komendzie Policji w Kańczudze

Najczęstszy rodzaj przestępstw na terenie gminy jaki został odnotowany przez III RD w Zarzeczu obrazuje tabela 35.

Tabela 35 Przestępstwa odnotowane na terenie Gminy Zarzecze w latach 2004-2005.

Rodzaj przestępstw na terenie Gminy	Lata	
	2004	2005
Rozbój, wymuszenia	0	1
Bójki, pobicia	1	0
Kradzieże z włamaniem	6	4
Kradzieże mienia	3	5
Razem		10
Nieletni sprawcy czynów karalnych	3	1

Źródło: III RD w Zarzeczu

W roku 2004 na terenie gminy zanotowano 10 przestępstw, w 2005 roku liczba ta utrzymuje się na takim samym poziomie. Zdecydowanie w 90% największą kategorię przestępstw stanowią kradzieże (przestępstwa przeciwko mieniu), pojedyncze przypadki to rozbój i bójki. Zauważa się także malejącą liczbę nieletnich sprawców czynów karalnych.

Z analizy powyższej tabeli wynika, że liczba zdarzeń przestępczych jest niska, natomiast zdecydowanie jest wyższa liczba wykroczeń. Można z tego wyciągnąć wnioski, iż przestępczość na terenie Gminy Zarzecze jest niska. Należy również zwrócić uwagę na malejącą liczbę wykroczeń - z 546 wykroczeń w 2004 roku do 305 w 2005 roku. W około

80% są to wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w ruchu drogowym.

Tabela 36

Tabela 36 Wykroczenia na terenie Gminy Zarzeczce w latach 2004 -2005

Wykroczenia przeciwko	Lata	
	2004	2005
bezp. i porządkowi w ruchu drogowym	409	305
sanitarno – porządkowe	55	34
bezp. osób i mienia	60	22
innym przepisom	22	7
razem	546	368

Źródło: III RD w Zarzeczcu

Funkcjonariusze III RD w Zarzeczcu działający przy Komendzie Policji w Kańczudze realizując swoje zadania udzielają pouczeń, nakładają mandaty oraz kierują wnioski do Sądu za wykroczenia zawarte w Kodeksie wykroczeń, a także za wykroczenia przeciwko różnorodnym ustawom i innym aktom prawa miejscowego.

Innym rodzajem zdarzeń, rzutujących na stan bezpieczeństwa w gminie są wypadki w ruchu drogowym, liczba w poszczególnych latach utrzymuje się na względnie stałym

poziomie. W 2005 roku był jeden wypadek w którym były dwie osoby ranne. Należy stwierdzić, że Gmina Zarzecze jest gminą bezpieczną.

Tabela 37 Wypadki drogowe w Zarzeczu

Wypadki drogowe w Zarzeczu	Lata	
	2004	2005
wypadki	3	1
zabici	1	0
ranni	2	2

Źródło: III RD w Zarzeczu

Tabela 38 Interwencje Policji w Gminie Zarzecze

Podejmowane interwencje	Lata	
	2004	2005
domowe w tym: związane z przemocą w rodzinie	56 23	57 18
w miejscu publicznym	14	15
razem	70	72

Źródło: III RD w Zarzeczcu

W 2005r policjanci internowali 72 razy. Prawie 80% interwencji to interwencje domowe z czego ponad 30% związanych jest z przemocą domową.

7. Kwestia niepełnosprawności

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej „niepełnosprawność” oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie „niepełnosprawność” jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W rejestrach OPS w 2005 r. były zaewidencjonowane 73 rodzin, w których jest co najmniej 1 osoba niepełnosprawna. Łącznie liczba osób w tych rodzinach wynosi 327. W rejestrach świadczeń rodzinnych w 2005 roku odnotowano 130 osób niepełnosprawnych. Według danych spisu powszechnego z roku 2002 prawie co szósty mieszkaniec Gminy Zarzeczce jest niepełnosprawny prawnie lub biologicznie. Osób niepełnosprawnych według tego spisu jest 1254. Według diagnozy środowiska osób niepełnosprawnych w Gminie Zarzeczce w kręgu zainteresowania pomocy społecznej jest około 130 osób.

Z tytułu niepełnosprawności w roku 2004 świadczenia przyznano 90 rodzinom.

W roku 2005 liczba przyznanych świadczeń z tytułu niepełnosprawności zmniejszyła się do 73 rodzin. Stanowi to 18% wszystkich rodzin objętych pomocą.

Tabela 39 Niepełnosprawni w wieku 15 lat i więcej

Osoby niepełnosprawne	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
ogółem	1254	584	670
prawnie	1109	534	575
biologicznie	145	50	95

Źródło: NSP 2002 Główny Urząd Statystyczny; Bank Danych Regionalnych, strona internetowa – www.stat.gov.pl

8. Identyfikacja najważniejszych problemów na terenie Gminy Zarzecze

Pomoc społeczna nie działa w próżni. Jej rolę, miejsce i znaczenie wyznacza przede wszystkim sytuacja społeczno – ekonomiczna i rozwój gospodarczy. W Polsce nie ma jeszcze obecnie ostatecznego kształtu docelowego modelu pomocy społecznej, a jej działania skierowane są na doraźne załatwianie pojawiających się problemów.

W sytuacji, kiedy większość rodzin korzysta z pomocy z powodu ubóstwa i bezrobocia, a perspektywy zatrudnienia są nikłe, nie można oczekiwać, że pomoc społeczna zrealizuje swój podstawowy cel, jakim jest zasada pomocniczości, zakładająca takie uzupełnianie możliwości i wysiłków jednostki i rodziny, aby doprowadzić do stanu w którym mogą one w sposób niezależny zaspokajać swoje potrzeby.

Brak długofalowej strategii działań, określenia zakresu pomocy społecznej i stabilizacji prawa powoduje brak stabilizacji struktur organizacyjnych, przyznawanie i odbieranie uprawnień do świadczeń, niepewność i chaos.

Obecny system pomocy społecznej oparty jest w większości na wydawaniu budżetowych pieniędzy zgodnie z ustaleniami centralnymi. Udział świadczeń fakultatywnych w całości świadczeń systematycznie maleje, a rola ośrodków pomocy społecznej coraz bardziej sprowadzona jest do roli kasjera, wypłacającego określone ustawowo, w określonej wysokości świadczenia – bez żadnej możliwości ich skorelowania z potrzebami.

Pomoc społeczna jest ze swej natury usługowa, a jej zakres wynika z wielu uwarunkowań, w jakich funkcjonuje. Jest ona znaczącym elementem złożonego systemu świadczeń, służących pomocą ludziom w sytuacjach losowych. Pomoc społeczna z założenia

uzupełnia inne części systemów zabezpieczenia społecznego, pełni również funkcję wyrównującą deficyty innych systemów. Główne zadania pomocy społecznej, jakim jest szeroko rozumiana praca socjalna, zepchnięta została na margines działalności ośrodków pomocy i jej formuła od lat nie jest rozwijana, co wynika głównie z przesuwania do pomocy społecznej coraz nowych zadań i dodatkowe obciążanie pracowników bez zwiększania ich ilości. Pracownik socjalny staje się w coraz większym stopniu urzędnikiem, przyjmującym wnioski i inne „kwity” od ubiegających się o świadczenia i wypełniającym coraz bardziej rozbudowane formularze wywiadów, protokołów i oświadczeń.

Mając świadomość powyższych uwarunkowań, można podjąć próbę określenia, co jest najbardziej niezbędne i celowe do tego, aby jak najlepiej przygotować się do czekających zadań, mieć odpowiednie warunki i możliwości do ich realizacji.

Główne cele i zadania pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej, postanawiając jednocześnie, że pomoc organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami pozarządowymi, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Kształtowanie lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, przebudowa systemu pomocy społecznej wymaga określenia podstawowych wartości i celów, do których jako społeczność lokalna chcemy zmierzać.

Wartościami, którymi należy się kierować przy tworzeniu lokalnego programu pomocy społecznej są:

- harmonijny rozwój człowieka,
- aktywny udział w kształtowaniu swojego życia,
- prawo do dokonywania wyborów i ponoszenia ich konsekwencji,
- partnerstwo i podmiotowość.

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane

instytucje lokalne, takie jak: Szkoły, Policja, Urząd Pracy ośrodek zdrowia, a także pracowników socjalnych OPS, opiekunów społecznych.

Z nadesłanych ankiet, z badań własnych i posiadanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej informacji na temat problemów społecznych w gminie wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

ATUTY I POTENCJAŁ GMINY:

- ✓ bardzo korzystne położenie w stosunku do aglomeracji miejskich (Przeworsk - 9 km, Jarosław - 11 km),
- ✓ korzystne warunki do produkcji zdrowej żywności,
- ✓ zabytkowy pałac wraz z parkiem, stanowiący Centrum Kulturalne Gminy oraz lasy dają szansę agroturystyki, organizowaniu kolonii, obozów jak i indywidualnych pobyków turystów,
- ✓ wzrost świadomości społecznej mieszkańców dotyczącej problemów społecznych,
- ✓ rozwinięte sadownictwo i uprawy warzyw stwarzają możliwości powstania zakładu przetwórstwa owocowo-warzywnego,
- ✓ korzystne warunki glebowe pozwalają na intensywną uprawę roślin (głównie pszenicy i buraków cukrowych) i osiągnięcia wysokich plonów,
- ✓ wysoka świadomość społeczeństwa i władz lokalnych umożliwia podjęcie szerokiej współpracy z potencjalnymi inwestorami, zainteresowanymi inwestycjami w tym regionie,
- ✓ gmina posiada duże rezerwy dobrej jakościowo wody pitnej; funkcjonuje tutaj nowoczesna oczyszczalnia ścieków,
- ✓ wszystkie szkoły mają zainstalowane ogrzewanie gazowe oraz posiadają nowoczesne sale komputerowe,
- ✓ przywiązanie mieszkańców do swojego miejsca zamieszkania,
- ✓ przyjacielskie relacje z sąsiadami,
- ✓ małe natężenie przestępczości,

Słabe strony gminy

- ✓ bezrobocie,
- ✓ ubóstwo osób i rodzin stale korzystających z pomocy społecznej,
- ✓ mały wzrost liczby miejsc pracy,
- ✓ niekorzystne zmiany demograficzne (niski przyrost naturalny),
- ✓ obserwuje się zjawisko marginalizacji niektórych grup społecznych

Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych działające na terenie Gminy Zarzecze:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisariat Policji w Kańczudze III Rewir Dzielnicowych w Zarzeczu,
- Szkoły,
- Organizacje pozarządowe,

Podmioty powiatowe współpracujące z Gminą Zarzecze:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku
- DPS Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Przeworsku
- Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku,
- ZOZ w Przeworsku,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Przeworsku,
- Dom Dziecka w Łopuszce Wielkiej,
- Dom Samotnej Matki w Jarosławiu,
- Szpital Psychiatryczny w Jarosławiu,
- DPS dla dzieci w Lubaczowie,

9. Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

W pierwszej kolejności pomoc społeczna powinna trafiać do bezrobotnych, którzy potrzebują wsparcia w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy. Wsparcie z pomocy społecznej powinno być również skierowane do osób niepełnosprawnych, do osób

w podeszłym wieku i samotnych. Następną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę jest pomoc osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci. Pomoc społeczna powinna zająć się profilaktyką i pomocą osobom uzależnionym od alkoholu.

1. KWESTIA BEZROBOCIA

Mocne strony

- ✓ wzrasta znaczenie wykształcenia jako wartości,
- ✓ pracownicy ośrodka pomocy społecznej są przygotowani do pracy z osobami bezrobotnymi,

Słabe strony

- ✓ na terenie gminy występuje długotrwałe bezrobocie
- ✓ osoby długotrwałe bezrobotne charakteryzuje niski poziom wykształcenia, a te osoby nie podnoszą swoich kwalifikacji,
- ✓ obserwuje się zjawisko dziedziczenia bezrobocia wśród klientów OPS.

Szanse

- ✓ zjawisko bezrobocia na terenie gminy utrzymuje się na tym samym poziomie,
- ✓ istnieją lokalne i regionalne działania skierowane do osób długotrwałe bezrobotnych,

Zagrożenia

- ✓ na terenie gminy rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- ✓ w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem zachodzi zjawisko osłabienia instytucji rodzinnych,
- ✓ na terenie gminy istnieje zjawisko nielegalnego zatrudnienia.

2. KWESTIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Mocne strony

- ✓ instytucje rządowe i pozarządowe współpracują ze sobą,
- ✓ osoby niepełnosprawne w większości posiadają świadczenia pieniężne

Słabe strony

- ✓ potrzeby osób niepełnosprawnych nie są dostatecznie rozpoznawane w kontekście środowiska lokalnego,
- ✓ nie jest wystarczająca oferta pomocy i opieki dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ na terenie gminy istnieją bariery utrudniające pełny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- ✓ nie jest wystarczająca baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ gmina nie posiada pełnego rozpoznania liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- ✓ w środowisku lokalnym wzrasta akceptacja osób niepełnosprawnych,
- ✓ sektor publiczny współpracuje z pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Zagrożenia

- ✓ nie prowadzi się edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- ✓ zmniejsza się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ wzrasta zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

3. KWESTIA LUDZI W PODESZŁYM WIEKU

Mocne strony

- ✓ osoby stare mają dostateczną dostępność do jednostek pomocy społecznej,
- ✓ obieg informacji o formach pomocy społecznej jest prawidłowy,
- ✓ nie dochodzi do marginalizacji problemów osób starszych
- ✓ dostępność domów pomocy społecznej jest dobra,
- ✓ przewaga rodzin wielopokoleniowych.

Słabe strony

- ✓ wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- ✓ brak ofert pracy dla osób starszych mieszkających na wsi,

Szanse

- ✓ infrastruktura jest dostosowana do osób starszych,
- ✓ osoby starsze traktowane są podmiotowo,
- ✓ wśród osób starszych nie wzrasta patologia społeczna,
- ✓ wzrost gospodarczy kraju pozytywnie wpływa na pomoc społeczną osobom starym.

Zagrożenia

- ✓ system oświaty nie jest uwrażliwiany na problem ludzi starszych,
- ✓ niekorzystne zjawiska demograficzne powodują starzenie się społeczeństwa co pociąga za sobą wzrost zapotrzebowania na świadczenie różnego typu form opiekuńczych
- ✓ ogólna sytuacja finansowa kraju nie sprzyja osobom starszym, a nowy system emerytalno-rentowy nie jest szansą na poprawę warunków życia osób starych,

4. KWESTIE DZIECI, MŁODZIEŻY I RODZINY

Mocne strony

- ✓ pracownicy służb społecznych aktywnie działają na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- ✓ instytucje zajmujące się problematyką dzieci i młodzieży współpracują ze sobą,

Słabe strony

- ✓ zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej nie jest adekwatne do potrzeb,
- ✓ brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- ✓ nie są prowadzone specjalistyczne analizy jakościowe w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży,

Szanse

- ✓ prowadzone są programy profilaktyczne,
- ✓ wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,

Zagrożenia

- ✓ na terenie gminy zachodzi zjawisko uzależnienia od pomocy społecznej, wyuczonej bezradności, dochodzi również do rozpadu więzi społecznych a także do marginalizacji i wyobcowania grup i osób,
- ✓ występują zagrożenia funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo,
- ✓ środki publiczne są niewystarczające,
- ✓ brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

5. KWESTIA OSÓB UZALEŻNIONYCH

Mocne strony

- ✓ kadra jest dobrze przygotowana do pracy z osobami uzależnionymi,
- ✓ wzrasta świadomość społeczna mieszkańców dotycząca możliwości rozwiązywania problemów alkoholowych.

Słabe strony

- ✓ brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- ✓ uzależnienie jest traktowane jako problem społeczny,
- ✓ wzrasta świadomość społeczna,

Zagrożenia

- ✓ działania podejmowane na rzecz osób uzależnionych nie zawsze są skuteczne i efektywne,
- ✓ w społeczeństwie zachodzą zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności.

10. Podsumowanie części diagnostycznej

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, skorzystano z możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Przeprowadzono analizę źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy, Szkoły, Ośrodek Zdrowia w Zarzeczu i inne.

Dopiero sumując powyższe, nakładając wyniki diagnozy zakres możliwości kompetencyjnych samorządu lokalnego, wynikający z regulacji prawnych, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Uznano, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są: osoby ubogie, w podeszłym wieku oraz niepełnosprawne. Równie ważna jest rodzina, którą należy

wzmocnić tak, by w skuteczniejszy sposób mogła opierać się kryzysom powodowanym przez czynniki i kwestie zewnętrzne takie jak np. bezrobocie czy też czynniki wewnętrzne powodujące rozpad pożycia, np. problem alkoholowy. W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz charakter współpracy między nimi a samorządem lokalnym. Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji należy wziąć pod uwagę powyższe kwestie i zaprogramować odpowiednie działania, aby ich dokuczliwość systematycznie spadała.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tym rozdziale strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

1. MISJA

***GMINA ZARZECZE ZAPEWNI SWOIM
MIESZKAŃCOM WARUNKI DO GODNEGO
ŻYCIA PRZECIWDZIAŁAJĄC
MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ POPRZECZ
SPRAWNY SYSTEM POMOCY***

2. Obszary strategiczne

Obszary strategiczne stanowią najbardziej istotny element działania strategii, wytyczając w zakresie pomocy społecznej podstawowe kierunki prac na najbliższe lata.

W strategii nakreślono cztery główne obszary strategiczne, w których uwzględniono najbardziej istotne problemy społeczne zdiagnozowane na terenie Gminy Zarzecze do których należą:

- **Bezrobocie**
- **Niepelnosprawność**
- **Dysfunkcjonalność rodzin**
- **Nadużywanie alkoholu**

Wyznaczone obszary problemowe dla potrzeb strategii – w celu wskazania pola działania oraz kierunków świadczenia pomocy – zostały opisane oddzielnie, jednak w codziennym życiu są one zależne od siebie i przenikają się nawzajem, dlatego też w praktyce nie należy traktować ich oddzielnie, odrywając od pozostałych.

OBSZAR STRATEGICZNY 1

PROMOWANIE ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIE OSÓB I RODZIN DOTKNIĘTYCH BEZROBOCIEM I POSZUKUJĄCYCH PRACY

CEL GŁÓWNY

PRZECIWDZIAŁANIE SPOŁECZNYM SKUTKOM BEZROBOCIA

Cel strategiczny 1

Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemem bezrobocia

Kierunki działań

1. Aktywizacja osób i rodzin z długotrwałym bezrobociem w celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.
2. Instruowanie w zakresie umiejętnego poszukiwania pracy.
3. Pomoc materialna i rzeczowa dla osób bezrobotnych i ich rodzin.
4. Ochrona dzieci z rodzin dotkniętych problemem bezrobocia przed psychospołecznymi skutkami bezrobocia rodziców.
5. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
6. Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i zmiany kwalifikacji osób bezrobotnych.
7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

Formy realizacji

1. Zawieranie kontraktów socjalnych, mobilizacja podopiecznych do poszukiwania zatrudnienia i uniezależnienia się od pomocy społecznej.
2. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
  - a. organizacja stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
  - b. organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych,
  - c. organizacja prac społecznie użytecznych.
  - d. kursy, przekwalifikowania.
3. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności osób długotrwale bezrobotnych.

4. Pomoc w skutecznym rozplanowaniu czasu w poszukiwaniu pracy, pomoc w redagowaniu podań o pracę, listów motywacyjnych, życiorysów, instruktaż w przygotowaniu się do rozmowy z potencjalnym pracodawcą.
5. Przyznawanie pomocy finansowej na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, umożliwienie korzystania z zasobów zgromadzonych w Banku Rzeczy Używanych oraz darów z akcji charytatywnych.
6. Umożliwienie dzieciom z rodzin dotkniętych bezrobociem i zagrożonych niedostosowaniem społecznym uczestniczenia w zajęciach świetlicy socjoterapeutycznej oraz w szkołach.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu
Powiatowy Urząd Pracy
Szkoły na terenie Gminy Zarzeczce

Cel strategiczny 2

Zapobieganie negatywnym skutkom bezrobocia

Kierunki działań:

1. Kształtowanie wśród bezrobotnych klientów pomocy społecznej umiejętności przystosowania się do samodzielnego życia w obecnej rzeczywistości.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych.

Formy realizacji:

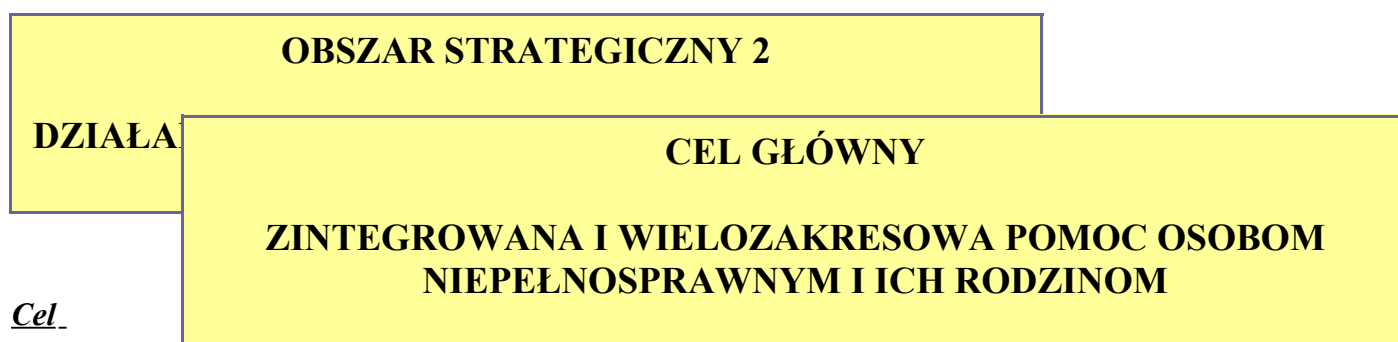
1. Poradnictwo w racjonalnym gospodarowaniu ograniczonymi środkami finansowymi, planowaniu najbliższej przyszłości własnej rodziny, instruowanie w prowadzeniu gospodarstwa domowego w nowej sytuacji.

2. Aktywizacja młodzieży bezrobotnej poprzez wolontariat w celu zdobycia doświadczenia zawodowego, angażowanie osób bezrobotnych w działania kulturalne, sportowe, rekreacyjne itp.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu

Powiatowy Urząd Pracy

Cel

strategiczny 1

Rozpoznanie środowiska osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań:

1. Wymiana informacji i doświadczeń pracowników socjalnych w zakresie niepełnosprawności.
2. Utworzenie i aktualizowanie bazy danych na temat osób niepełnosprawnych z terenu Gminy.
3. Wczesne poradnictwo dla rodzin, w których urodziło się i wychowuje dziecko niepełnosprawne.

Formy realizacji:

1. Uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez jednostki zajmujące się problemem niepełnosprawności, dotyczących nurtów pomocowych, aktualnych przepisów i programów oraz nowoczesnych metod pracy, mających odzwierciedlenie w efektywnej pomocy i poradnictwie dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
2. Nawiązanie współpracy ze szkołami, ośrodkiem zdrowia oraz organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie, w celu ukazania skali zjawiska niepełnosprawności w gminie, a przede wszystkim umożliwienia osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom dotarcie do wczesnej i profesjonalnej pomocy.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku
Ośrodek Zdrowia
Szkoły z terenu Gminy Zarzeczce

Cel strategiczny 2

Rozwinięcie możliwości rehabilitacji leczniczej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań

- 2.1 Kierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 2.2 Pomoc finansowa na zakup leków i środków pomocniczych.
- 2.3 Pomoc rzeczowa w formie przekazywania żywności.
- 2.4 Pomoc usługowa w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczona w miejscu zamieszkania.
- 2.5 Umieszczanie w całodobowych domach pomocy społecznej.
- 2.6 Prowadzenie poradnictwa na rzecz rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności.
- 2.7 Promowanie działalności grup wsparcia i grup samopomocy dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
- 2.8 Wspieranie profesjonalnych form pomocy poprzez wolontariat.
- 2.9 Informowanie o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.

Formy realizacji:

1. Pomoc finansowa, rzeczowa, usługowa oraz kierowanie do Środowiskowych Domów Samopomocy w oparciu o ustawę o pomocy społecznej.
2. Udzielanie przez pracowników socjalnych i specjalistów z innych instytucji, informacji na temat uprawnień osób niepełnosprawnych, dostępnych form pomocy, procedur załatwiania formalności.
3. Wspieranie rodzin z osobami niepełnosprawnymi w podjętych działaniach samopomocowych na rzecz własnej rodziny oraz innych rodzin znajdujących się w podobnej sytuacji.
4. Zorganizowanie grupy wolontariuszy, która będzie wspomagać rodziny, w których żyją osoby niepełnosprawne.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku
Urząd Gminy Zarzecze

Szkoły z terenu Gminy Zarzecze

Organizacje pozarządowe

Kościół Katolicki

Cel strategiczny 3

Zwiększenie integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

Kierunki działań

- 3.1 Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień,
- 3.2 Zwiększenie dostępu osobom niepełnosprawnym do opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych poprzez opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich,
- 3.3 Bieżące informowanie niepełnosprawnych o możliwościach dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych oraz możliwościach zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
- 3.4 Systematyczne świadczenie osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 3.5 Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez systematyczną współpracę z PCPR oraz PUP i informowanie środowiska o istniejących możliwościach zatrudnienia,
- 3.6 Wspieranie i promowanie imprez integracyjnych.

Formy realizacji:

1. Tworzenie klimatu przychylności poprzez wspieranie działań edukacyjnych społeczności lokalnej w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych i przestrzegania ich praw,

2. organizowanie pokazów i wystaw twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych, rozpowszechnianie informacji o osobach i dla osób niepełnosprawnych m.in. w formie ulotek, ogłoszeń, broszur,
3. pomoc w organizacji i upowszechnianiu informacji o lokalnych imprezach integracyjnych.

Realizatorzy :

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu

Urząd Gminy Zarzecze

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zarzeczu

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku

OBSZAR STRATEGICZNY 3

DZIAŁANIA NA RZECZ PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZIN

CEL GŁÓWNY

WSPIERANIE I UKIERUNKOWANIE RODZIN DO PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA W SPOŁECZEŃSTWIE

Cel strategiczny 1

Pomoc rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych

Kierunki działań:

- 1.1 Utworzenie i prowadzenie banku rzeczy używanych,
- 1.2 Pomoc finansowa na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych,
- 1.3 Zawieranie kontraktów socjalnych, dotyczących współpracy rodziny z pracownikiem socjalnym,
- 1.4 Wspieranie i współuczestniczenie w akcjach charytatywnych,
- 1.5 Rozszerzenie działalności zaplecza poradnictwa specjalistycznego dla rodziny,
- 1.6 Rozszerzenie oferty usług na rzecz osób starszych.

Formy realizacji:

1. Gromadzenie i przekazywanie osobom potrzebującym używanej odzieży, mebli i innych artykułów gospodarstwa domowego,
2. Przyznawanie pomocy finansowej oraz w postaci posiłków w szkołach na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
3. Warunkowanie pomocy przez zawieranie kontraktów socjalnych w celu zmotywowania rodziny do aktywności w rozwiązywaniu własnych problemów,
4. Współuczestnictwo w organizowanych akcjach charytatywnych, nadzór nad właściwym rozdysponowaniem zebranych darów,
5. Zwiększenie usług opiekuńczych, stworzenie klubu seniora,
6. Organizowanie imprez okolicznościowych dla osób starszych i samotnych z terenu Gminy Zarzecze,
7. Utworzenie punktu informacyjno – konsultacyjnego.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu,
Urząd Gminy Zarzecze
Ośrodek Kultury w Zarzeczu
Policja

Cel strategiczny 2

Zapobieganie i przeciwdziałanie kryzysom oraz patologiom społecznym w rodzinie

Kierunki działań:

- 2.1 Współpraca z instytucjami zajmującymi się bezpośrednią interwencją i prewencją w sytuacjach kryzysowych w rodzinie
- 2.2 Prowadzenie procedury interwencyjnej w sprawach przemocy domowej – „Niebieska Karta”
- 2.3 Utworzenie zespołu interdyscyplinarnego
- 3.4 Wspieranie działań inicjujących grupy wsparcia i samopomocy dla ofiar przemocy w rodzinie
- 3.5 Opracowanie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej

Formy realizacji:

1. Wymiana informacji o zaistniałych wykroczeniach i sytuacjach kryzysowych w rodzinach oraz podejmowanie działań doraźnych i długoterminowych z Policją.

2. Nawiązanie ścisłej współpracy z kuratorami sądowymi i sędziami rodzinnym; opracowywanie planów pomocy rodzinie w trudnej sytuacji życiowej oraz podejmowanie wspólnych działań doraźnych i długoterminowych przez specjalistów (pracownik socjalny, psycholog, pedagog, kurator itp.) z różnych instytucji pomocowych, opracowanie i rozpowszechnianie broszur, informatorów.

Realizatorzy :

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu

Rewir Dzielnicowych w Zarzeczcu

Sąd Rodzinny

Urząd Gminy Zarzeczce

Pedagodzy szkolni

Ośrodki Zdrowia

CEL GŁÓWNY

**ZAPOBIEGANIE NARKOMANI ORAZ OGRANICZENIE SKUTKÓW
NADUŻYWANIA ALKOHOLU**

Cel strategiczny 1

Podnoszenie wiedzy na temat uzależnień

Kierunki działań:

1. Wspieranie profilaktyki i edukacji dzieci i młodzieży, dotyczącej problematyki uzależnień,
2. Wymiana informacji i doświadczeń poprzez uczestnictwo w szkoleniach

Formy realizacji:

1. Wspieranie realizacji programów profilaktycznych w szkołach podstawowych, gimnazjum i przedszkolach;
2. Uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez jednostki zajmujące się problemem uzależnień, dotyczących nowych nurtów pomocowych, aktualnych przepisów i programów oraz nowoczesnych metod pracy, mających odzwierciedlenie w efektywnej pomocy i poradnictwie

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczcu
Nauczyciele szkół podstawowych, gimnazjum i przedszkoli
Urząd Gminy Zarzeczce

Cel strategiczny 2

Ochrona dzieci i zmniejszenie negatywnych skutków przebywania ich w rodzinie z problemem alkoholowym

Kierunki działań:

- 2.1 Promowanie działalności socjoterapeutycznej dla dzieci wśród rodzin dysfunkcyjnych
- 2.2 Dożywianie dzieci i młodzieży
- 2.3 Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych alkoholizmem
- 2.4 Wspieranie różnorodnych form organizacji czasu wolnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych

Formy realizacji:

- 1. Częściowe lub całkowite finansowanie gorącego posiłku dla dzieci i młodzieży w czasie roku szkolnego, ferii zimowych i wakacji,
- 2. Organizowanie półkolonii letnich i zimowisk,
- 3. Utworzenie klubu młodzieżowego,
- 4. Organizacja zajęć pozalekcyjnych sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalnych, mających charakter profilaktyki antyuzależnieniowej,
- 5. Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu

Szkoły z terenu gminy

Urząd Gminy Zarzecze

Ośrodek Kultury w Zarzeczu

Zakład Komunalny Gminy Zarzecze

Cel strategiczny 3

Przeciwdziałanie alkoholizmowi i promowanie form antyuzależnieniowych

Kierunki działań:

- 3.1 Promocja „trzeźwego” stylu życia
- 3.2 Wspieranie akcji informacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy o skutkach alkoholizmu i narkomani

Formy realizacji:

1. Promowanie organizowanych bezalkoholowych imprez rekreacyjno – sportowych,
2. Przygotowanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat skutków nadużywania alkoholu i używania narkotyków.

Realizatorzy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu
Szkoły podstawowe i gimnazja z terenu gminy

3. Źródła finansowania

Realizacja działań, służących osiągnięciu założonych celów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie wymaga odpowiednich źródeł finansowania, do których w szczególności należą:

- środki finansowe pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w strategii,

- środki finansowe pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową,
- środki finansowe unijne, pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe własne podmiotów zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych,
- sponsorzy,
- inni

4. Monitoring i ewaluacja

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych uzależniona jest od wielu czynników, do których należą m. in.:

- sytuacja finansowa gminy
- kreatywność i stopień zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działania,
- aktywność mieszkańców gminy

Jej długookresowy charakter wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych i społecznych oraz systematycznego monitoringu i ewaluacji, które będą stanowiły podstawę dalszych prac diagnostycznych i planistycznych.

Monitoring jest identyfikacją i zapisem zdarzeń, które zachodzą w trakcie realizacji strategii. Jego celem jest:

- informacja dla podmiotu strategii, czy podejmowane działania są dla niego korzystne
- korekta przebiegu realizacji, gdy nie przynosi ona zamierzonych korzyści
- informacja dla realizatorów strategii o efektywności ich działania.

Ewaluacja jest mechanizmem analizowania danych uzyskanych w trakcie monitoringu w sposób bezpośrednio związany z określonymi wcześniej celami strategii, służącym polepszeniu jakości pracy.

Do ewaluacji i monitoringu konieczne jest zatem określenie wskaźników osiągnięcia celów proponowanych w strategii oraz sposobu ich sprawdzenia.

Nadzór nad realizacją całości strategii będzie prowadzony przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Obowiązek realizacji i monitorowania poszczególnych działań spoczywać będzie na jednostkach odpowiedzialnych za ich wykonanie, natomiast ewaluacji dokona GOPS Zarzecze, raport przedstawiany zostanie władzom samorządowym.

OBSZAR STRATEGICZNY 1
PROMOWANIE ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIE OSÓB I RODZIN DOTKNIĘTYCH BEZROBOCIEM
I POSZUKUJĄCYCH PRACY

CEL GŁÓWNY:
PRZECIWDZIAŁANIE SPOŁECZNYM SKUTKOM BEZROBOCIA

NR	KIERUNEK DZIAŁANIA	OKRES REALIZACJI	REALIZATOR	PARTNERZY	MIERNIKI / WSKAŹNIKI	SPOSÓB SPRAWDZENIA
<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zarzeczce na lata 2006 – 2012</i>						
1.1.1	1.1.1.1. Aktywizacja osób i rodzin z długotrwałym bezrobociem	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba bezrobotnych, którzy zawarli kontrakt socjalny	Roczne zestawienie statystyczne
1.1.2	1.1.1.2. Instruowanie w zakresie umiejętnego poszukiwania pracy	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób którym udzielono instruktażu	Adnotacje w zeszytach pracy socjalnej
1.1.3	1.1.1.3. Pomoc materialna i rzeczowa dla osób bezrobotnych i ich rodzin	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób/rodzin objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
1.1.4	1.1.1.4. Ochrona dzieci z rodzin dotkniętych problemem bezrobocia przed psychospołecznymi skutkami bezrobocia rodziców	Działania ciągłe	GOPS	Szkoły, świetlica socjoterapeutyczna	Liczba dzieci z rodzin bezrobotnych uczestnicząca w zajęciach socjoterapeutycznych	Rejestr dzieci w świetlicy
1.1.5.	1.1.1.5. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych. W szczególności udzielenie wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób, którym udzielono porad	Rejestr stron, Rejestr porad
1.1.6	1.1.1.6. Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i zmiany kwalifikacji osób bezrobotnych	Działania ciągłe	GOPS	PUP, pracodawcy	Liczba osób którym udzielono porad	Rejestr stron, Rejestr porad
1.1.7	1.1.1.7. Współdziałanie w programach realizowanych z EFS przez instytucje rynku pracy	Działania ciągłe	GOPS	PUP	Wykaz programów	Rejestr osób
1.2.1	1.1.2.1. Kształtowanie wśród bezrobotnych klientów pomocy społecznej umiejętności przystosowania się do samodzielnego życia w obecnej rzeczywistości	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób którym udzielono porad	Rejestr stron, Rejestr porad
1.2.2.	1.1.2.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych	Działania ciągłe	GOPS	PUP	Liczba wolontariuszy	Rejestr stron, Rejestr porad

OBSZAR STRATEGICZNY 2
DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

CEL GŁÓWNY:
ZINTEGROWANA I WIELOZAKRESOWA POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I ICH RODZINOM

NR	KIERUNEK DZIAŁANIA	OKRES REALIZACJI	REALIZATOR	PARTNERZY	MIERNIKI / WSKAŹNIKI	SPOSÓB SPRAWDZENIA
2.1.1	Wymiana informacji i doświadczeń pracowników niepełnosprawności			Jednostki organizujące szkolenia	Liczba szkoleń, Liczba osób przeszkolonych	Rejestr odbytych szkoleń, rejestr pracowników oddelegowanych na szkolenie
<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Żelazna na lata 2008-2012</i>						
2.1.2	Utworzenie i aktualizowanie bazy danych na temat osób niepełnosprawnych z terenu gminy	Działania ciągłe	GOPS	PCPR	Liczba osób znajdująca w bazie danych	Baza danych
2.1.3	Wczesne poradnictwo dla rodzin, w których urodziło się i wychowuje dziecko niepełnosprawne	Działania ciągłe	GOPS	SP ZOZ	Liczba osób / rodzin objętych pomocą	Adnotacje w zeszytach pracy socjalnej, rejestr przyjęć stron
2.2.1	Kierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób znajdujących się w placówkach	Rejestr stron, Rejestr porad
2.2.2	Pomoc finansowa na zakup leków i środków pomocniczych	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób / rodzin objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
2.2.3	Pomoc rzeczowa w formie przekazywania żywności	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób / rodzin objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
2.2.4	Pomoc usługowa w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczona w miejscu zamieszkania	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób / rodzin objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
2.2.5	Umieszczanie w całodobowych domach pomocy społecznej	Działania ciągłe	GOPS	PCPR	Liczba osób objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
2.2.6	Prowadzenie poradnictwa na rzecz rodzin dotkniętych	Działania ciągłe	GOPS	Organizacje pozarządowe	Liczba udzielonych	Adnotacje w zeszytach pracy

OBSZAR STRATEGICZNY 3
DZIAŁANIA NA RZECZ PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZIN

CEL GŁÓWNY:
WSPIERANIE I UKIERUNKOWANIE RODZIN DO PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA W SPOŁECZEŃSTWIE

NR	KIERUNEK DZIAŁANIA	OKRES REALIZACJI	REALIZATOR	PARTNERZY	MIERNIKI / WSKAŹNIKI	SPOSÓB SPRAWDZENIA
3.1.1	Utworzenie i prowadzenie banku rzeczy używanych	Działania ciągłe	GOPS	Jednostki przekazujące dary	Liczba darczyńców i darbiorców	Rejestr darczyńców i darbiorców
<i>Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Zarzecze na lata 2006 – 2012</i>						
	zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba osób / rodzin objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
3.1.3	Zawieranie kontraktów socjalnych dotyczących współpracy rodziny z pracownikiem socjalnym	Działania ciągłe	GOPS	-	Liczba kontraktów, liczba osób, które zawarły kontrakt	Roczne zestawienie statystyczne
3.1.4	Wspieranie i współuczestniczenie w akcjach charytatywnych	Działania ciągłe	GOPS	UG Zarzecze	Liczba przeprowadzonych akcji, liczba osób objętych pomocą	Rejestr akcji charytatywnych
3.1.5	Rozszerzenie działalności zaplecza poradnictwa specjalistycznego dla rodziny	Działania ciągłe	UG Zarzecze	GOPS	Liczba osób zainteresowanych	Rejestr udzielonych porad, podjętych działań
3.1.6	Rozszerzenie oferty usług na rzecz osób starszych	Działania ciągłe	GOPS	UG Zarzecze, Dom Kultury w Zarzeczu	Liczba uczestników Klubu	Rejestr spotkań Rejestr imprez
3.2.1	Współpraca z instytucjami zajmującymi się bezpośrednią interwencją i prewencją w sytuacjach kryzysowych w rodzinie	Działania ciągłe	GOPS	Policja	Liczba podjętych działań, liczba rodzin objętych współpracą	Roczne zestawienie statystyczne
3.2.2	Prowadzenie procedury interwencyjnej w sprawach przemocy domowej – Niebieska karta	Działania ciągłe	GOPS	Policja	Liczba interwencji	Roczne zestawienie statystyczne
3.2.3	Utworzenie zespołu interdyscyplinarnego	Do roku 2008	GOPS	Policja, PCPR, pedagodzy szkolni, kuratorzy sądowi, psycholog, katecheci	Liczba interwencji zespołu	Roczne zestawienie statystyczne
3.2.4	Wspieranie działań inicjujących grupy wsparcia	Działania ciągłe	GOPS	PCPR, organizacje	Liczba grup	Adnotacje w zeszytach pracy

OBSZAR STRATEGICZNY 4
DZIAŁANIA NA RZECZ PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

CEL GŁÓWNY:
OGRANICZENIE SKUTKÓW NNADUŻYWANIA ALKOHOLU ORAZ ZAPOBIEGANIE SAMEMU NADUŻYCIU

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zarzecze na lata 2006 – 2012

Nr	KIERUNEK DZIAŁANIA	OKRES REALIZACJI	REALIZATOR	PARTNERZY	MIERNIKI / WSKAŹNIKI	SPOSÓB SPRAWDZENIA
4.1.1	Wspieranie profilaktyki i edukacji dzieci i młodzieży, dotyczącej problematyki uzależnień	Działania ciągłe	Szkoły podstawowe	UG Zarzecze GOPS,	Liczba realizowanych programów profilaktycznych	Rejestr programów
4.1.2	Wymiana informacji i doświadczeń poprzez uczestnictwo w szkoleniach	Działania ciągłe	GOPS	Jednostki organizujące szkolenia	Liczba szkoleń, liczba osób przeszkolonych	Rejestr odbytych szkoleń, rejestr pracowników oddelegowanych na szkolenie
4.2.1	Promowanie działalności socjoterapeutycznej dla dzieci wśród rodzin dysfunkcyjnych	Działania ciągłe	GOPS	Szkoły, UG Zarzecze, placówki socjoterapeutyczne	Liczba uczestników zajęć socjoterapeutycznych	Rejestr uczestników zajęć socjoterapeutycznych
4.2.2	Dożywianie dzieci i młodzieży	Działania ciągłe	GOPS	Szkoły	Liczba dzieci objętych pomocą	Roczne zestawienie statystyczne
4.2.3	Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych alkoholizmem	Działania ciągłe	Szkoły, Dom Kultury w Zarzeczu,	UG Zarzecze, GOPS ZK Gminy Zarzecze	Liczba uczestników	Terminarz UG Zarzecze
4.2.4	Wspieranie różnorodnych form organizacji czasu wolnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	Działania ciągłe	UG Zarzecze	GOPS	Liczba uczestników	Realizowane programy
4.3.1	Promocja „trzeźwego” stylu życia	Działania ciągłe	GOPS	UG Zarzecze	Liczba imprez	Terminarz imprez
4.3.2	Wspieranie akcji informacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy o skutkach alkoholizmu	Działania ciągłe	UG Zarzecze	GOPS, Szkoły podstawowe, Gimnazja	Liczba przygotowanych materiałów informacyjnych	Rejestr publikacji

5. Zakończenie

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób lecz całych środowisk, rodzin czy grup społecznych i takie postrzeganie zjawisk pozwala na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie lokalnym. Budowa i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwala na wdrożenie nowoczesnego modelu polityki społecznej, a przede wszystkim dostosowanie systemu pomocy społecznej do zmieniających się potrzeb społecznych. Planowane sposoby zaspakajania tych potrzeb stanowią kontynuację istniejącego już systemu wsparcia oraz stwarzają możliwość jego uzupełnienia o nowe, ulepszone rozwiązania.

Cele strategiczne zostały sformułowane na podstawie analizy systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego oraz sytuacji mieszkaniowej i lokalnego rynku pracy, uwzględniając specyfikę poszczególnych negatywnych zjawisk społecznych, m. in. ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, problemów wychowawczych czy nadużywania alkoholu. Wspólnie z kierunkami działań pozwalają one na dotarcie oraz zaktywizowanie najbardziej potrzebujących grup społecznych, często marginalizowanych i wykluczanych ze społeczeństwa.

Celem strategii jest określenie sprawnych i racjonalnych działań długookresowych, polegających na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, poprawę sytuacji materialnej, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia. W ujęciu strategicznym pomoc społeczna nie koncentruje się tylko na udzielaniu wsparcia materialnego osobom potrzebującym, lecz skupia się także na rozszerzaniu i pogłębianiu różnorodnych form pracy socjalnej, współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym zakresie polityki społecznej, takimi jak oświata, służba zdrowia, policja, sądownictwo czy też Kościół. Zarysowany model sieciowej współpracy w rozwiązywaniu poszczególnych problemów natury społecznej, umożliwia zintegrowanie współpracy i wysiłków poszczególnych partnerów, a przekazanie niektórych zadań i kompetencji lokalnym władzom czy organizacjom pomocowym zapewni efektywne rozwiązanie wielu problemów społecznych mieszkańców naszego miasta.

Opracowana strategia stanowi dokument bazowy przy rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Zarzecze, między innymi przez wprowadzanie programów służących realizacji zadań pomocy społecznej, określających sposób i metody realizacji zamierzonych przedsięwzięć, poprzez które będzie można osiągnąć wyznaczone cele strategiczne. Programy

te charakteryzują się ogólnymi zarysami działań, bez szczegółowych rozstrzygnięć, terminarzy i budżetów, a ich uszczegółowienie nastąpi dopiero na poziomie taktycznym i operacyjnym, czyli w fazie wdrażania.

Wdrożenie strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie, umożliwiającej wprowadzanie zmian w funkcjonowaniu pomocy społecznej w kierunku rozwiązań systemowych i dostosowanie organizacji systemu pomocy społecznej do lokalnych potrzeb społecznych stanowi szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej.

- PROGRAMY-

Program utworzenia Banku Rzeczy Używanych

Wstęp

Założeniem merytorycznym powstania Banku Rzeczy Używanych jest utworzenie bazy artykułów używanych, umożliwiającej zabezpieczenie potrzeb w zakresie odzieży, umebłowania oraz wyposażenia w artykuły gospodarstwa domowego mieszkańców Gminy żyjących w niedostatku.

Pozyskiwanie tych artykułów i przekazywanie ich osobom potrzebującym pozwoli na ograniczenia marnotrawstwa dobrego i użytecznego sprzętu.

Dane o jednostce

I. Nazwa jednostki i adres:

Bank Rzeczy Używanych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu
37 – 205 Zarzecze

II. Forma organizacyjna:

Prowadzony przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarzeczu, który jest gminną samorządową jednostką organizacyjną.

III. Podmiot działania / adresat programu:

Program przeznaczony jest dla (osób z terenu gminy które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i wykazują potrzebę udzielenia doraźnej pomocy materialno rzeczowej) klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej

IV. Przedmiot działalności / cele działalności:

- wyposażenie osób potrzebujących w niezbędny sprzęt gospodarstwa domowego, meble i odzież
- przeciwdziałanie marnotrawstwu - umożliwienie wykorzystania dobrego, lecz niepotrzebnego już sprzętu gospodarstwa domowego, mebli i odzieży używanej

V. Ogólna ramowa charakterystyka zadań:

1. Przygotowanie pomieszczeń magazynowych, służących do gromadzenia i przechowywania darów (odnowienie, wyposażenie w regały i wieszaki oraz zabezpieczenie)
2. Rozpowszechnienie informacji o działalności Banku Rzeczy Używanych
3. Zabezpieczenie transportu
4. Gromadzenie ofiarowanych sprzętów, sprawnych będących w dobrym stanie technicznym
5. Przekazanie zgromadzonych rzeczy używanych osobom potrzebującym
6. Prowadzenie ewidencji gromadzonych artykułów oraz osób korzystających z Banku

VI. Baza:

Pomieszczenia Urzędu Gminy Zarzecze

VI. Źródła i sposób finansowania:

Zadania wykonywane przez pracowników GOPS, w ramach posiadanych środków

VII. Termin realizacji:

Uruchomienie Banku Rzeczy Używanych planuje się do końca 2007r

Program utworzenia zespołu interdyscyplinarnego

Wstęp

Celem istnienia zespołu interdyscyplinarnego jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej.

I. Nazwa jednostki / struktura organizacyjna

Zespół Interdyscyplinarny

II. Forma organizacyjna:

Zespół specjalistów składający się z:

Psychologa szkolnego,

Dzielnicowych III RD w Zarzeczcu

Kuratorów zawodowych i społecznych Sądu Rejonowego,

Pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarzeczcu - koordynator

III. Podmiot działania / adresat programu:

Adresatami działań podejmowanych przez zespół interdyscyplinarny są:

- Rodziny, w których zdarzają się przypadki stosowania przemocy wobec dziecka lub współmałżonka,

- Rodziny, w których dzieci są zaniedbywane / niedożywienie, brak opieki lekarskiej, brak realizacji obowiązku szkolnego itp.
- Rodziny, w których nadużywa się alkohol lub inne używki,
- Rodziny, w których występują konflikty pomiędzy rodzicami a dzieckiem / dziećmi/, zaburzenia zachowania dzieci na tle takich konfliktów, ucieczki z domów itd.,
- Rodziny, w których rodzice / opiekunowie /są umyślowo, emocjonalnie, lub fizycznie upośledzeni
- Rodziny, w których matka lub ojciec zostali osadzeni w więzieniu,
- Rodziny zastępcze i adopcyjne, które przeżywają problemy związane z wychowywaniem powierzonych dzieci,
- Rodziny, w których rodzice / lub jedno z rodziców/ są nieletni.

IV. Przedmiot działalności / cele działalności:

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest zintegrowane oddziaływanie na rodzinę i budowanie dla niej sieci wsparcia oraz wspomaganie dzieci poprzez wyposażenie rodziców w umiejętności związane z prawidłowym pełnieniem roli rodzica i członka rodziny.

V. Ogólna ramowa charakterystyka zadań zespołu:

Głównym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest współpraca jego członków w zakresie diagnozowania problemów występujących w rodzinach, ustalenia kierunków działań pomocowych, bezpośredniej interwencji policji, kuratora, pedagoga i pracownika socjalnego oraz zwiększenia dostępności rodzin do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i poradnictwa odwykowego w sytuacji kryzysowej, ze szczególnym naciskiem na realizację działań prewencyjnych.

VI. Funkcje zespołu:

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz marginalizacji społecznej.

VII. Metody pracy zespołu:

Metoda indywidualnego przypadku -

Bezpośrednia interwencja w środowisku rodziny, ukazująca jednomyślne działania całego zespołu na jej rzecz oraz uświadomienie rodziny

VIII. Źródła i sposób finansowania

Zadania wykonywane w ramach posiadanych środków

IX. Termin realizacji

Utworzenie do roku 2008

Program utworzenia Klubu Młodzieżowego

Wstęp

Założeniem merytorycznym powstania Klubu Młodzieżowego są działania profilaktyczno – wychowawcze poprzez aktywną organizację czasu wolnego młodzieży, poprzez szerzenie profilaktyki uzależnień, wzmacnianie pozytywnych stron osobowych i poczucia wartości, rozwijanie umiejętności radzenia sobie z problemami życiowymi, wyrabianie nawyków zdrowego stylu życia.

Dane o jednostce prowadzącej

I. Nazwa jednostki prowadzącej:

Urząd Gminy Zarzecze

II. Forma organizacyjna:

Samorządowa jednostka organizacyjna

III. Podmiot działania / adresat programu:

Młodzież z terenu gminy

IV. Przedmiot działalności / cele działalności:

- dążenie do wyrabiania wśród młodych ludzi pozytywnych, aktywnych postaw życiowych
- uświadomienie poczucia wartości człowieka, indywidualności, tolerancji dla innych, wiary we własne siły
- wyrabianie umiejętności współżycia społecznego

- kształtowanie nawyku aktywnego spędzania czasu wolnego.
- rozwijanie aktywnych postaw myślowych, krytycznej oceny konkretnych sytuacji życiowych oraz postaw asertywnych

V. Charakterystyka zadań:

Podstawowym zadaniem Klubu jest stworzenie warunków do aktywnego bezalkoholowego spędzania czasu wolnego młodzieży (umożliwienie gry w bilard, oglądanie programów TV itp.), pobudzanie zaangażowania młodzieży do działań na rzecz środowiska szkolnego, lokalnego oraz przeciwdziałanie marginalizacji, promowanie akceptowanych społecznie zachowań.

VI. Źródła i sposób finansowania:

Środki z budżetu gminy (profilaktyka przeciwdziałania alkoholizmowi)

VII. Termin utworzenia:

Do roku 2009.

Program utworzenia Świetlicy Socjoterapeutycznej w Zarzeczu

Wstęp

Świetlica socjoterapeutyczna przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży z terenu gminy, z rodzin zagrożonych alkoholizmem, niewydolnych wychowawczo i materialnie, rodzin rozbitych oraz dla dzieci z zaburzeniami zachowania, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju. Dzieci te zagrożone są niedostosowaniem społecznym.

Świetlica socjoterapeutyczna ma zapewnić kompleksową pomoc dzieciom i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym oraz wspierać ich prawidłowy rozwój emocjonalny, kształtować pozytywne postawy i wartości jak też umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie.

Dane o jednostce

I. Nazwa jednostki

Gminna Świetlica Socjoterapeutyczna

II. Forma organizacyjna:

Gminna samorządowa jednostka organizacyjna.

III. Podmiot działania / adresat programu:

Program przeznaczony dla dzieci i młodzieży do lat 18, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

IV. Przedmiot działalności / cele działalności:

1. profilaktyka niedostosowania społecznego, sieroctwa społecznego i uzależnień dzieci,
2. zapewnienie pomocy dzieciom przejawiającym symptomy niedostosowania społecznego,
3. pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo, zagrożonym patologią społeczną,
4. podejmowanie działań zapewniających dziecku wychowanie w rodzinie własnej,
5. zapobieganie konieczności umieszczenia dziecka w placówce opieki całkowitej,
6. prowadzenie działalności środowiskowej na rzecz dziecka i rodziny.

V. Ogólna ramowa charakterystyka zadań:

- eliminowanie zaburzeń zachowania, agresji, przemocy i wulgarności, wdrażanie do przestrzegania zasad współżycia społecznego poprzez prowadzenie zajęć socjoterapeutyczne,
- tworzenie warunków do nauki własnej, pomoc w pokonywaniu trudności w nauce i uzyskiwaniu promocji do wyższej klasy oraz kształtowanie właściwego stosunku i motywacji do nauki i pracy – zajęcia korekcyjne, kompensacyjne, wyrównawcze,
- wspieranie rozwoju dziecka oraz rozwijanie jego zainteresowań i uzdolnień poprzez organizację ciekawych form spędzania czasu wolnego: gry sportowe, konkursy i zabawy, wycieczki, zajęcia plastyczne, spotkania z ciekawymi ludźmi, itp.,
- dożywanie,
- pomoc w rozwiązywaniu doraźnych trudności i problemów dzieci: szkolnych, socjalnych, rodzinnych, koleżeńskich, psychologicznych, itp.,
- podnoszenie kultury osobistej wychowanków,
- współpraca z rodziną wychowanka, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i podtrzymywanie emocjonalnej więzi dziecka z rodziną,
- animowanie środowiskowej działalności na rzecz dziecka i rodziny.

VI. Funkcje świetlicy:

1. opiekuńcza – dostarczenie niezbędnych środków mających na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb dziecka (pielęgnowanie rozwoju, dbanie o prawidłowy rozwój społeczny, zaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i emocjonalnych),
2. wychowawcza – utworzenie warunków do prawidłowego kształtowania osobowości dziecka poprzez działalność:
  - kreatywną (twórczą) – kształtowanie i rozwijanie zainteresowań poprzez np.: zajęcia plastyczne, techniczne, muzyczne, teatralne,
  - rekreacyjną (wypoczynek i rozrywka) – wychowanie do czasu wolnego, tj. kształtowanie umiejętności właściwego i wartościowego spędzania czasu wolnego oraz przestrzegania zasad kultury życia codziennego,
3. społeczna – utrzymywanie więzi ze środowiskiem lokalnym w celu wzbogacenia działalności wychowawczej nowymi wartościami i pogłębienia oddziaływań socjalizacyjnych, wspieranie wychowanków do aktywności w życiu społecznym.

VII. Metody pracy w świetlicy:

metoda indywidualnego przypadku – którą można określić jako działanie „twarzą w twarz”. Wychowawca / terapeuta ma za zadanie zachęcić dziecko do zajęć dla niego odpowiednich, uwzględniając sprawność i możliwości psychofizyczne oraz uzdolnienie i pragnienia.

Zastosowanie tej metody pozwoli określić i bliżej poznać istotę problemu konkretnej jednostki, a także pozwoli rozwiązać ten problem uwzględniając jej możliwości.

metoda pracy grupowej - praca grupowa ma za zadanie stworzyć warunki w których wychowankowie pomagają sobie nawzajem. Proces pracy grupowej ma na celu uświadomić, odkryć predyspozycje tkwiące w danej osobie i doprowadzić do integracji społecznej.

VIII. Formy pracy:

Działalność wychowawczą w świetlicy ma cechować dowolność wyboru form pracy, gdyż w ten sposób stanie się dla dziecka atrakcyjna. Do podstawowych form pracy opiekuńczo – wychowawczej świetlicy należy zaliczyć:

- zajęcia rozwijające zdolności umysłowe dziecka, których celem jest dostarczenie ogólnych podstaw wiedzy, np.: czytelnictwo, oglądanie programów telewizyjnych i radiowych, wycieczki.
- zajęcia praktyczno – techniczne, obejmujące prace ręczne np.: szycie , haft.
- zajęcia artystyczne, pozwalające przekazać dziecku wiedzę o świecie, wyrazić swój stosunek emocjonalny do świata, rozwijać zdolności i zainteresowania, np.: zajęcia plastyczne, muzyczne, taneczne, teatralne
- elementy wychowania fizycznego i sportu, pozwalające na kształtowanie prawidłowej postawy i rozwijanie sprawności fizycznej, odwagi, samodzielności i zaradności oraz umiejętności współdziałania w grupie, np.: gry i zabawy ruchowe, wycieczki, spacer
- tradycyjne formy zajęć świetlicowych – gry i zabawy, będące podstawową formą pracy socjoterapeutycznej, edukacyjnej i korekcyjnej, sprzyjające integracji grupy, ćwiczeniu pamięci i pobudzające do myślenia.

IX. Baza:

Pomieszczenia Zabytkowego Pałacu w Zarzeczu

X. Personel:

Osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje pedagogiczne, uczestniczące w szkoleniach z zakresu uzależnień, znające prace z dzieckiem niedostosowanym społecznie, agresywnym, z rodziny dotkniętej problemem alkoholowym, mającym problemy w nauce:

- Opiekun/owie
- Terapeuta/ci
- Wolontariusz/e

XI. Źródła i sposób finansowania:

Środki budżetu gminy (profilaktyka przeciwdziałania alkoholizmowi)

XII. Termin realizacji:

Rok 2010

